

Képesítés és szakképzettség megszerzésének támogatása

Humán közszolgáltatások minőségi fejlesztésének lehetőségei Kisvárdán
és térségében

Projekt

EFOP-3.9.2-16-2017-00015 - Humán kapacitások fejlesztése Kisvárdán és térségében
szemléletében

HelioActive Kft.
2019.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
A humán közszolgáltatás fogalmának meghatározása, a szolgáltatások lehatárolása és struktúrája	4
A helyi önkormányzatok feladatai az 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) megfogalmazásában	4
A közszolgáltatások rendszere Magyarországon.....	5
Kisvárdai és térségének jellemzése.....	9
Munkaerőpiaci helyzet Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.....	12
A humán közszolgáltatások bemutatása Kisvárdán és térségében	14
Kisvárdai	16
Egészségügyi ellátórendszer	18
Szociális ellátórendszer	18
A Kisvárdán található humán közszolgáltatást végző intézmények	19
Anarcs	25
Az Anarcszon található humán közszolgáltatást végző intézmények	27
Fényeslitke	28
A Fényeslitkén található humán közszolgáltatást végző intézmények.....	29
Gyulaháza	31
A Gyulaházán található humán közszolgáltatást végző intézmények	32
Tiszakanyár	33
A Tiszakanyáron található humán közszolgáltatást végző intézmények	33
Az adatbázis, valamint a dolgozói kérdőívek eredménye.....	36
Kisvárdai	36
Kisvárdai Egyesített Óvoda.....	36
Várday István Városi Könyvtár	36
Kisvárdai Közös Önkormányzati Hivatal	36
Városi Egészségügyi Alapellátás.....	38
Rétközi Múzeum	38
Somogyi Rezső Általános Iskola	39

Teichmann Vilmos Általános Iskola	39
Vári Emil Általános Iskola	39
Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza	40
Kisvárdai és Térsége Szociális Szolgálat	41
Bessenyei György Gimnázium.....	42
Weiner Leó Alapfokú Művészeti Iskola	42
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kisvárdai Tagintézménye	43
II. Rákóczi Ferenc Szakközép és Szakiskola.....	44
Anarcs	45
Czóbel Minka Óvoda, Bölcsőde és Konyha.....	45
Közös Fenntartású Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatás és Könyvtár Tornospálca Czóbel Minka Tagintézménye	45
Községi és Iskolai Könyvtár.....	45
Anarcs Község Önkormányzata	46
Tizsakanyár	46
Sün Balázs Óvoda.....	46
Hunyadi Mátyás Általános Iskola	46
Községi és Iskolai Könyvtár.....	47
Dombrádi Közös Önkormányzati Hivatal Tizsakanyári Kirendeltsége.....	47
Gyulaháza	48
Gyulaházai Életfa Óvoda	48
Idősek Ápoló- Gondozó otthona	48
Dr. Kozma Pál Általános Iskola	49
Szakemberhiánnyal és munkaerőmegtartással kapcsolatos főbb megállapítások.....	51
A munkaerőhiány kialakulásához vezető okok.....	51
A dolgozói kérdőívek alapján levonható következtetések	54

Bevezetés

Jelen tanulmány célja, hogy Kisvárdán és térségében, Fényeslitkén, Gyulaházán, Anarcson és Tizsakanyáron a települések által fenntartott humán közszolgáltatásokban dolgozó szakemberek kapacitása érdekében felmérje és bemutassa, hogy mi okozza a kapacitáshiányt, valamint milyen lehetőségek vannak a fejlesztésre.

A tanulmány igyekszik választ adni arra, hogy mely hátráltató tényezőket látnak az intézményvezetők és a munkavállalók, illetve ezek koherenciájából vagy inkoherenciája milyen szervezetfejlesztési kérdéseket vet fel.

A tanulmány az első szakaszban igyekszik tisztázni a fogalmi kérdéseket és lehatárolni a humán közszolgáltatásokat a többi közszolgáltatástól, valamint a könnyebb érthetőség érdekében struktúrát mutat be ezek rendszerezésére. Ezt követően bemutatásra kerülnek a Kisvárdán és térségében fellelhető humán közszolgáltatók, mely intézmények és dolgozóik a tanulmány alapját és célját is képezik.

A tanulmány a humán közszolgáltatók képzettségi szintjének meghatározására készült adatbázist elemzi, valamint ezt kiegészítendő bemutatja az adatbázishoz és a tanulmányhoz készített munkavállalói és munkáltatói kérdőívekre adott válaszokat. A problémafeltárás ezek összegzéséből végezhető el. Végezetül a tanulmány kísérletet tesz arra, hogy a fenti összefüggések alapján megoldási javaslatokat vázoljon fel, mely alapján a Térség humán közszolgáltatási kapacitáshiánya enyhíthető.

A humán közszolgáltatás fogalmának meghatározása, a szolgáltatások lehatárolása és struktúrája

A közszolgáltatás a szolgáltatások azon sajátos típusa, melynek legfőbb jellemzője a közösségi jelleg. Közszolgáltatás mindazon – az állam, a helyi önkormányzatok vagy más szervezetek által nyújtott – szolgáltatás, amely a lakosok széles körének nyújt valamilyen ellátást, és nem minősül az állam egyoldalú közhatalmi aktusának. A közszolgáltatás olyan szolgáltatás tehát, amelynek megszervezéséért végső fokon az állam vagy a helyi önkormányzat felel, és amely mindenki számára azonos feltételek mellett vehető igénybe. A közszolgáltatásból való kizárás csak jogszabály alapján lehetséges.

Jellemzői:

- A közösség minden tagja, vagy a közösség egy-egy adott csoportja egyformán igénybe veheti
- Az igénybevételük általában passzív, és nincs szükség meghatározott megállapodásra vagy az érintettek aktív részvételére
- A fogyasztók között nincs verseny a szolgáltatás megszerzéséért¹

A helyi önkormányzatok feladatai az 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) megfogalmazásában

Az Ötv. 8. §-a – mely a helyi önkormányzatok feladatait határozza meg – kiemelten sorolja fel a közszolgáltatásokat, mint a helyi önkormányzatok legfontosabb feladatait.

Az (1) bekezdés szerint: „A települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen: a településfejlesztés, a településrendezés, az épített és természeti környezet védelme, a lakásgazdálkodás, a vízrendezés és a csapadékvíz-elvezetés, a csatornázás, a köztemető fenntartása, a helyi közutak és közterületek fenntartása, helyi tömegközlekedés, a köztisztaság és településtisztaság biztosítása; gondoskodás a helyi tűzvédelemről, közbiztonság helyi feladatairól; közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban, a foglalkoztatás megoldásában; az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról, az egészségügyi, a szociális ellátásról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás; a közösségi tér biztosítása; közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatása; a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai érvényesítésének a biztosítása; az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése.”

¹ A helyi közszolgáltatások szervezése, Dicső László, 2010.

A (4) bekezdés szerint: „A települési önkormányzat köteles gondoskodni az egészséges ivóvízellátásról, az óvodai nevelésről, az általános iskolai oktatásról és nevelésről, az egészségügyi és a szociális alapellátásról, a közvilágításról, a helyi közutak és a köztemető fenntartásáról; köteles biztosítani a nemzeti és az etnikai kisebbségek jogainak érvényesülését”. Az iskolák tekintetében később változott a szabályozás, és az iskolák fenntartói a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ területi szervei, de az iskolák és a térségi KLIK szervezetek az önkormányzatokkal szoros kapcsolatot ápolnak, szerves részei a közösségnek, így jelen tanulmányban is vizsgáltuk őket.

Az (1) bekezdésbe foglalt felsorolás nem tételes felsorolás, erre utal a „különösen”, kifejezés. A felsorolásban keverednek a közfeladatok és közszolgáltatások. Ezen feladatok mindegyikét nem kötelező ellátni, és vannak olyan feladatok, melyek megoldásában csak közreműködő (pl. a foglalkoztatás megoldásában) vagy támogató (pl. a sport támogatása) szerepe van az önkormányzatoknak. A (4) bekezdésben tételesen felsorolt feladatok ellátása azonban kötelező. Az önkormányzatoknak ez esetekben nincs mérlegelési lehetőségük, valamilyen formában (saját intézmény, gazdasági társaság, vagy kiszervezés útján) biztosítani kell az itt felsorolt feladatok ellátását.²

A közszolgáltatások rendszere Magyarországon

A közszolgáltatások zömét a törvények az önkormányzati alapszintre – a községek vagy városok szintjére – utalják. A különböző helyi lehetőségekkel és igényekkel rendelkező önkormányzatoknak (községek, nagyközségek, városok, megyei jogú városok) különböző feladat- és hatáskörei vannak. A különbözőség létrejöhet mind az önként vállalt, mind a törvény által kötelezően előírt feladat és hatáskörökben. A települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően –, mely feladatokat milyen mértékben és módon lát el. Azt, hogy az önkormányzat mely feladatok ellátását vállalja, befolyásolja a helyi társadalom szerkezete, a népesség összetétele, a település adottságai, fejlettsége, helyzete és egyéb más körülmények is. Mindezek korlátok közé szorítják az önkormányzat feladatválasztási szabadságát. Az önkormányzat anyagi lehetőségeinek terjedelme a feladatvállalás esetén is különösen hatással van – sokszor a lakossági igényekkel ellentétben – arra, hogy milyen eszközökkel, milyen mértékben és hogyan oldja meg a feladatot. Önkéntes feladatvállalás nem történhet a kötelező feladatok terhére. A széles felelősségű helyi önkormányzatot az jellemzi, hogy a helyi érdekű közügyekben átfogó területi komplexitással jár el.³

² Az EFOP-3.9.2-16-2017-00015 pályázat megvalósíthatósági tanulmánya alapján.

³ A helyi közszolgáltatások szervezése, Dicső László, 2010. helyi közszolgáltatások szervezése, Dicső László, 2010.

Az önkormányzatok kötelező közzolgáltatási feladatai az alábbi nagyobb csoportokba rendszerezhetők:

1. ábra - A közzolgáltatások rendszere⁴

A humánszolgáltatások – mely mindegyike alkotmányos alapjog – szervezése kötelező önkormányzati feladat, de ma már jellemző rá a piaci viszonyok fokozott térnyerése. Szűken értelmezve ebbe a körbe tartoznak a közoktatás, az egészségügyi ellátás és a kulturális közzolgáltatások. Ha fogalmakat tágabban értelmezzük, ide sorolható a szociális és gyermekvédelmi ellátás is.⁵ Jelen tanulmány és az ehhez kapcsolódó adatbázis a humán közzolgáltatások itt ismertetett tágabb értelmezését alkalmazza.

A fenti közzolgáltatások alapján összeállítható az a keretrendszer, ami megadja a vizsgálandó intézmények típusait is.

⁴ Saját szerkesztésű ábra, „A helyi közzolgáltatások szervezése”, Dicső László, 2010 alapján

⁵ A helyi közzolgáltatások szervezése, Dicső László, 2010. helyi közzolgáltatások szervezése, Dicső László, 2010.

KÖZSZOLGÁLTATÁS MEGNEVEZÉSE	SZERVEZETI FORMA
Közoktatás	Óvoda; általános iskola; szakiskola (szakmunkásképző és szakiskola); középiskola (gimnázium és szakközépiskola); alapfokú művészetoktatási intézmény; gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai intézmény; diákotthon és kollégium
Kulturális szolgáltatások	Múzeumok és közgyűjtemények; könyvtárak; levéltárak; közművelődési intézmények
Egészségügyi szolgáltatás	Háziorvosi szolgálat; rendelőintézet; kórház; egészségügyi vállalkozás
Szociális ellátás	Ápolóotthonok; rehabilitációs intézmények; nappali ellátást nyújtó intézmények; átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények; lakóotthonok és különféle integrált szervezetek

1. táblázat - Humán közszolgáltatások szervezeti formái⁶

A szociális ellátórendszer jelentősen hozzájárul a jövedelmi különbségek és a szegénység enyhítéséhez. A szociális ellátás keretében a személyes gondoskodás intézményei a szociális alapellátásokat és szakellátásokat nyújtják. Valamennyi településen a helyi önkormányzat feladata megszervezni a szociális alapellátásokat.

Azon elv mentén, miszerint a szolgáltatások működtetésével kapcsolatos feladatoknak és felelőségeknek minél közelebb kell kerülniük a lakossághoz, az a felismerés fogalmazódik meg, hogy az emberek sajátos szükségleteit legjobban az önkormányzatok ismerik, így lehetővé válik a helyi és egyéni körülményekhez, igényekhez történő ellátás biztosítása. Bár a szociális ellátást döntően az önkormányzatok végzik, viszont az egyház és egyéb karitatív, nonprofit szervezetek egyre nagyobb szerepet vállalnak ezen szolgáltatások biztosításában. Országos viszonylatban a többségében időskorúak számára nyújtott alapellátásokban (szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás) részesülők megfelelő korú népességben belüli aránya Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legmagasabb.

A szociális étkeztetésben ellátottak száma az elmúlt évek során folyamatosan emelkedett Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Míg 2000. évben 6 ezer fő vette igénybe a szolgáltatást, 2013. évben az ellátottak száma meghaladta a 21 ezer főt, amely országos szinten a legmagasabb ellátotti számot jelenti. Szintén nagy arányban emelkedett a házi segítségnyújtást igénybe vevők száma. 2000. évben közel 3 ezer főt láttak el, 2013. évben már több mint 25 ezer főt, amely szintén jóval magasabb országos viszonylatban. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást 2013. évben 2 656 fő vette igénybe.

⁶ Az EFOP-3.9.2-16-2017-00015 pályázat megvalósíthatósági tanulmánya alapján

A családsegítés szolgáltatást igénybe vevők száma is folyamatosan emelkedik. Míg a 2000. évben csupán 48 településen volt elérhető ez a szolgáltatás – melyet több mint 23 ezren vettek igénybe -, a 2013. évben már 205 településen, több mint 67 ezren vettek igénybe, amely kiugróan magas országos szinten.

A nappali ellátást nyújtó intézmények esetében az időseket ellátó intézmény száma 125 db, közel 4 400 férőhellyel. A fogyatékosokat is ellátó intézmények – összesen 41 db – 1400 személy számára nyújtanak nappali ellátást. A pszichiátriai betegek nappali ellátását 10 db intézmény biztosítja, míg a szenvedélybetegekről 11 intézmény gondoskodik napközben. A hajléktalanok számára 2 nappali intézmény nyújt segítséget. A nappali ellátás tekintetében is elmondható, hogy egyre nagyobb igény mutatkozik ezen szolgáltatásokra. Ki kell emelni a fogyatékosok nappali ellátását – összesen 1 356 fő részére biztosít ellátást –, amely országosan a legmagasabb ellátotti számmal működik, az intézmények kihasználtsága 96,6 százalékos. Szintén egyre nagyobb az igény a szenvedélybetegek nappali ellátására; a megyében 411 fő részesül ebben az ellátásban, az intézmények kihasználtsága 100,24 százalékos.

A szakosított ellátási típusok esetében a megyében 1 973 egyházi fenntartású férőhelyből 1 580 az idősek otthoni férőhelyek száma, idősek gondozóházi ellátása 51 férőhelyen, fogyatékos személyek otthoni ellátása 306 férőhelyen, fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthoni ellátása 36 férőhelyen működik. Az önkormányzati fenntartású 1 480 férőhelyből 1 412 idősek otthoni, 51 férőhely időskorúak emelt szintű ellátása, 17 férőhely időskorúak gondozóházi ellátásaként működik jelenleg. Az egyéb, nem állami fenntartók által működtetett 327 férőhelyből 273 idősek otthoni férőhely, 33 férőhely szenvedélybetegek átmeneti ellátását biztosítja a megyeszékhelyen, 8 férőhelyen fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú, további 13 férőhelyen pedig fogyatékos személyek rehabilitációs célú lakóotthoni ellátását biztosítják. A nonprofit, nem állami fenntartású 57 férőhelyből 49 szolgál idősek otthoni ellátás céljára, 8 férőhelyen fogyatékos személyek ápológondozó célú lakóotthoni ellátását biztosítják. Az állami fenntartásban (Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kirendeltsége, továbbiakban: Kirendeltség) lévő intézmények esetében az időskorúakat ellátó intézményekben 310 engedélyezett férőhely áll rendelkezésre. A szakosított szociális intézményekben a fogyatékosokkal élő személyek száma 1 190 fő a megyében. Fogyatékos személyek otthonaiban él közülük 1 056 fő, fogyatékos személyek lakóotthonaiban pedig további 134 fő. A Kirendeltséghez tartozó fogyatékkal élő személyeket ellátó szakosított intézményekben ellátottak száma 763 fő, akik közül a 18 éven aluli fogyatékosokkal élő személyek száma 71 fő, ezen belül pedig a gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló kiskorúak száma 33 fő. A megyében a rendelkezésre álló pszichiátriai tartós bentlakást nyújtó férőhelyek 97 %-át a Kirendeltséghez tartozó pszichiátriai otthonok biztosítják, melyekben az elhelyezésre várakozók száma folyamatosan növekvő tendenciát mutat, jelenleg eléri a 108 főt. Szendélybetegek tartós bentlakást nyújtó szakosított intézményi ellátását 100%-ban a Kirendeltség biztosítja a megyében. A szenvedélybetegek szakosított szociális intézményekben rendelkezésre álló

102 engedélyezett férőhelyen jelenleg 104 fő pszichiátriai beteg ellátása történik, a meglévő kapacitás kihasználása tartósan, hosszú idő óta 100 százalékon felüli. Az elhelyezésre várakozók száma folyamatosan növekvő tendenciát mutat.

Az időskorúak tartós bentlakásos ellátásra rendelkezésre álló férőhelyek száma nagyságrendileg megfelel az elhelyezési igények alakulásának azonban a kórházi krónikus ellátásból kikerülő, egyre növekvő ellátási szükségletű ellátást kérők nagy száma miatt az intenzív ápolási részlegek férőhelyszámát az elkövetkező években feltétlenül bővíteni szükséges.⁷

Kisvárdai és térségének jellemzése

A mai Szabolcs-Szatmár-Bereg megye a korábbi Szabolcs és az egykori Szatmár és Bereg vármegyék területének egy-egy kisebb darabjából alakult 1951-ben. Három országgal, Szlovákiával, Ukrajnával, Romániával határos, két megyével, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyével szomszédos. Településhálózatát 211 község és 17 város alkotja. Területe 5 937 négyzetkilométer, ezzel az ország területének több mint hat százalékát foglalja el, a hatodik legnagyobb megye. Lakóinak száma 1996 végén 572 400 volt.

Két középtájról oszlik, a Nyírségre és a Felső-Tisza-vidékre.

A megye sajnálatos, tartós jellegzetessége a vándorlási veszteség. Végleges vagy ideiglenes jelleggel, főként a kedvezőbb megélhetési lehetőségek miatt sokan hagyják el a régiót. A természetes szaporodás meghaladta a vándorlási veszteséget, így a népességszám emelkedett. A megye egyike az ország legfiatalabb korosztályú térségeinek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a demográfiai folyamatok ne okoznának feltűnő előregedést. Jellemzően igaz ez a peremvidékekre. A gyermekkorúak aránya: 22%, a munkaképes korúaké: 65%, a hatvan éven felüliek a népesség 17,5%-át adják.⁸ Pozitívan értékelendő ugyanakkor, hogy az elvándorlás mértéke lassuló tendenciát mutat. A negatív vándorlási mérleg

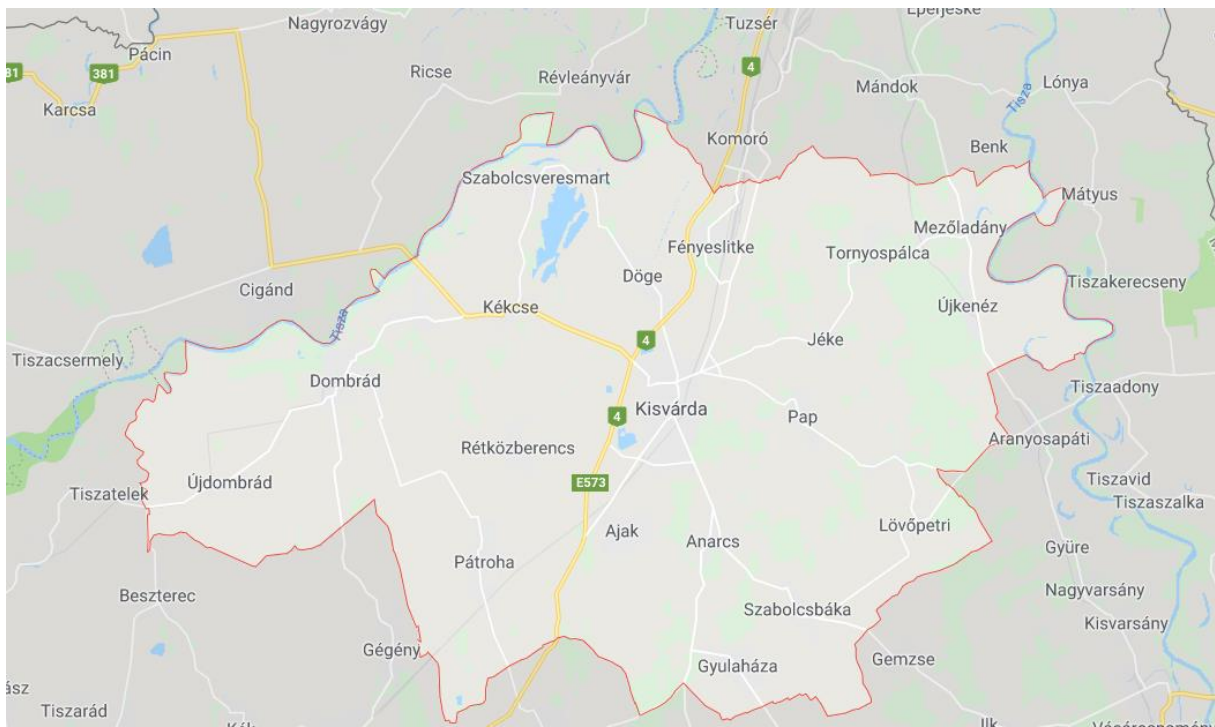
2. ábra Kisvárdai főter – forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Kisv%C3%A1rda#/media/F%C3%A1jl:Kisv%C3%A1rda,_f%C5%91t%C3%A9r_2.JPG

⁷ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Erőforrás Fejlesztési Stratégiája, 2015.

⁸<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/medicina-1B567/magyarország-regioinak-egeszsegugyi-portreja-1C10B/eszak-alfoldi-regio-1C1AB/szabolcs-szatmar-bereg-megye-1C1BD/>

hátterében az áll, hogy ugyan Kisvárdra vonzerője a járás települései között növekszik, de a közeli megyeszékhely és régióközpont, illetve a távolabbi városok elszívó ereje erőteljesebben érvényesül.⁹

A Kisvárdai járás Kisvárdára székhellyel hozzávetőleg 52307 hektár területet ölel át, nagyjából 57415 fő lakónépességgel, körülbelül 21319 darab lakással és körülbelül 110 fő / egy négyzetkilométer népsűrűséggel. A járás területén összesen 23 település, valamint 43 darab kapcsolódó településrész található.¹⁰

3. ábra A kisvárdai járás térképes nézete - forrás: Google maps

A települési hierarchia szerint Kisvárdára mezocentrumnak minősül, városkategória alapján kisváros, azonban megyei viszonylatban véve középvárosként azonosítható (a megye 3. legnagyobb lélekszámú települése). Kisvárdára az Észak-alföldi Régió Stratégiai Programjában „dinamizálható térségi központ vonzáskörzettel” szerepkörrel rendelkező város. Kisvárdára a megye decentrumai közé tartozik Nyírbátorral és Mátészalkával együtt. A Kisvárdára-Záhony decentrum egy nemzetközi logisztikai központ, amely felértékeli a megyében és az országban betöltött stratégiai szerepkörét. Kisvárdára kulturális és turisztikai funkciói is meghatározóak. A 16 888 fő lakónépességgel rendelkező város jelentős vonzáskörzettel bír, melyet szolgáltatásai, valamint kedvező közlekedés-földrajzi helyzete biztosít. A

⁹ Kisvárdára Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015.

¹⁰ <https://hunmix.hu/jaras/kisvardai.html>

vonzáskörzet határát nagyjából a Kisvárdai kistérség, valamint a Záhonyi kistérség határai jelentik, ezt hangsúlyozza az a tény, hogy a két kistérség sokáig együttesen szerepelt, ezért a települések kapcsolatrendszere továbbra is őrzi a két településhalmaz szoros kapcsolatát. Kisvárdai járási székhely és a járási igazgatási, oktatási, kulturális és gazdasági központi szerepből adódóan, népességszámához képest, rendkívül funkciógazdag település.

A városi polgárok életminőségének központi alapfeltételét jelentő humán szolgáltatások infrastruktúrája fejlett és kiépült. A szolgáltatások színvonala kiemelkedő, korszerű az egészségügyi ellátás, magas színvonalúak az oktatási-nevelési szolgáltatások, szükségletekre reagáló a szociális ellátás és ügyfélbarát közigazgatás jellemzi a várost, amely nemcsak saját lakosait, hanem a környező települések, illetve – például az egészségügy esetében – távolabbi területek lakosságát is kiszolgálja.¹¹

A város története a honfoglalásig nyúlik vissza, neve a vár, erődítmény szóból származik: a középkorban Warda, Warada néven jelenik meg és az elnevezésében a „Kis” jelző a Nagyváradtól való megkülönböztetést szolgálta. Már a honfoglalás idején lakott hely lehetett, az állóvíz által védett természetes magaslaton talán földvár is állt. Felemelkedésében az is szerepet játszott, hogy hadi és kereskedelmi szempontból egyaránt fontos, országos jelentőségű utak metsztek itt egymást. A középkorban a határvédő funkció háttérbe szorulásával mind jelentősebb gazdasági szerep jutott a településnek a rendszeresen tartott heti vásárok révén. A város birtokosa a Várdai család volt, amely generációkon át fejlesztette települését, így az 1421-ben városi rangot nyert. A XV. században kezdődött várépítés tovább növelte a település szerepét; a XVI-XVII. századra Szabolcs vármegye központjává vált és a gazdasága is fellendült. Két évszázados pangás után a XIX. század második felétől, a polgárosodás folyamatában dinamikus fejlődés következett: ipari és kereskedelmi vállalkozások, bankok jelentek meg a városban. A II. világháború rombolása, a helyi lakosság számottevő hányadát képviselő zsidó kisebbség elpusztítása, majd a kommunista hatalomátvétel zilálta szét a városban kialakult polgári értékeket.

Az 1960-as évtizedben újabb fellendülés vette kezdetét, 1970. április 1-jétől ismét városi rangot kapott a település. Az 1990-es évektől kezdődően jelentős infrastrukturális fejlődés zajlott le. Ezzel egyidejűleg átalakult a '70-es évek ipartelepítése nyomán kialakuló ún. Vállalati szféra, illetve a korábbi mezőgazdasági struktúra fokozatosan eltűnt.

A térség gazdaságában – a termelősövetkezetek eltűnése ellenére - még napjainkban is felfedezhető a tradicionális mezőgazdasági elkötelezettség. A termőterületi adottságok és a hagyományok behatárolják a mezőgazdasági termelést. Elsősorban a gyümölcsstermesztés dominál, a szántóföldi növények nagyrészt a saját fogyasztást, illetve az állatok takarmányozását fedezik. A térségben élők nagy

¹¹ Kisvárdai Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015.

része valamilyen formában szorosan kötődik a mezőgazdasághoz, mégis főfoglalkozásban igen kevesen foglalkoznak vele.

Kisvárdai gazdaságának hagyományos alapját képezte a mezőgazdaságra épülő élelmiszeripar. A mezőgazdasági termőterület közel kétezer hektár, ahol nagyobb mennyiségben almát, burgonyát, dohányt termesztnek.

Az említett jellemzőkkel együtt is rögzíteni kell, hogy a város egyidejűleg ipari centrum-szerepet is betölt. A helyi és környékbeli lakosságnak munkalehetőséget biztosít a Várda Drink Rt., a Caroflex Fékbetét Gyár, a Tungstram Rt, a Master–Good Kft, Proforg Kereskedelmi és Gabonaiipari Rt. Ezeken túlmenően számtalan ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági társulás, egyéni vállalkozó tevékenykedik a városban. Elsősorban a szolgáltatási ágazatok fejlődnek dinamikusan. A modern technikával ellátott egészségügyi intézmény, a 600 ágyas Felső-Szabolcsi Kórház a város és a környék betegellátását szolgálja.¹²

Munkaerőpiaci helyzet Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

A megye gazdasági teljesítménye 2018-ban növekvő tendenciát mutatott. Az egy főre jutó bruttó hazai termék a 2015. évi 1 934 000 Ft/főről egy év alatt 2 043 000 Ft/főre emelkedett, így megyei szinten 5,6%-os növekedés volt tapasztalható.

A KSH 2018. évi első nyolc hónapjában mért adatok szerint a megyében a négy fő feletti munkáltatók 127,3 ezer főt alkalmaztak, legtöbben a humán-egészségügyi, szociális ellátás és a feldolgozóipar területén dolgoztak. Ugyanebben az időszakban a megyében a havi bruttó átlagkereset egy év alatt 24 ezer forinttal, összesen 226 256 forintra emelkedett. Szintén emelkedett a gazdasági aktivitási arány (63,9%-ra), növekedett a foglalkoztatottak száma is, arányuk elérte az 58,3%-ot.

A nyilvántartott álláskeresők száma csökkent, létszámuk átlagosan 30,2 ezer fő, közöttük jellemző a férfiak nagyobb aránya, valamint többségükben utolsó munkaviszonya szerint fizikai foglalkoztatású volt. Az álláskeresők több mint fele legfeljebb az általános iskolát végezte el, felsőfokú végzettséggel mindössze kevesebb mint 3% rendelkezett. A szakképzetlenek aránya az álláskeresők között kétharmad.¹³

Ezen biztató adatok ellenére sajnos nem egyértelműen lehet pozitív képet alkotni, mert míg egyes megyékben már kimondható a teljes foglalkoztatottság, illetve munkaerőhiány tapasztalható, más megyékben, így Szabolcs-Szatmár-Beregben is az átlagnál jóval magasabb a munkanélküliség. Míg Győr-

¹² Kisvárdai Város Öveges Programra benyújtott Megvalósíthatósági Tanulmányából

¹³ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye munkaerő-piaci helyzete 2018.

Moson-Sopron megyébe munkaerő kellene, addig Szabolcs-Szatmár-Beregbe pedig munkahely, hiszen országos szinten itt a legnagyobb - 8,7 százalékos - a munkanélküliség. Itt érdemes megjegyezni, hogy az országos átlag 3,6 százalék, ami a fent ismertetett javuló tendencia ellenére még mindig kritikusnak nevezhető helyzetet mutat az országos átlaghoz képest.

Szabolcs-Szatmár-Bereg mellett még Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Békés megyékben támaszkodik nagy mértékben a munkaerőpiac a közfoglalkoztatásra.¹⁴

Szintén kedvezőtlen, hogy a 2018-as javuló adatsorok után 2019. első negyedévében az adatok ismét romló tendenciát mutatnak. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a 2019. márciusi zárónapon 35 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, számuk 2,3%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest, míg országosan 2,0%-kal csökkent. A pályakezdő álláskeresők száma (4220 fő) 12%-kal visszaesett, az összes álláskeresőhöz viszonyított arányuk 12% volt.

Az álláskeresők 43%-a legfeljebb 3 hónapja, 21%-a tartósan, egy évet meghaladóan nem tudott elhelyezkedni. A tartósan állás nélkül lévők száma nem változott az egy évvel korábbihoz képest. Az álláskeresők 56%-a legfeljebb az általános iskola 8 osztályával, 22%-a szakmunkás, szakiskolai bizonyítvánnyal, 20%-a érettségivel, illetve technikus végzettséggel, 2,8%-a diplomával rendelkezett.

A nyilvántartott álláskeresők 38%-a szociális ellátásban, 12%-a álláskeresői járadékban, 6,1%-a álláskeresői segélyben részesült, 44 százalékuk nem kapott semmilyen pénzügyi ellátást. Az ellátottak aránya az előző év azonos időpontjához viszonyítva 1,0 százalékponttal emelkedett.

Ugyanakkor 2019. március végén 12,2 ezer betöltetlen álláshelyet tartottak nyilván, 48%-kal többet, mint az előző év azonos időpontjában. Tíz üres álláshelyre 28 álláskereső jutott, 13-mal kevesebb, mint 2018 márciusában.

A statisztikai adatok közül továbbra is kedvező azonban, hogy a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete még tovább emelkedett, 243 ezer forintra. A keresetnövekedés a versenyszférában 13,1, a költségvetési szférában 6,4%-ot tett ki. Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete a versenyszférában 263 ezer, a költségvetési szférában 223 ezer forint volt.¹⁵

A legtöbb pályakezdő fiatal Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében tartották nyilván. A legtöbb új munkaerőigény a főváros, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területére koncentrálódott, de jelentős volt a bejelentések száma Bács-Kiskun, Győr-Moson-Sopron, Hajdú-Bihar, Csongrád és Békés megyében is. A fenti megyékben jelentették be az

¹⁴ <https://mfor.hu/cikkek/makro/ketteszakad-az-orszag-a-nem-dolgozok-miatt.html>

¹⁵ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/191/index.html>

állások 61,0%-át. Összességében 2019. májusban 102,1 ezer álláslehetőség állt rendelkezésre, amelyből a zárónapon 73,4 ezer maradt üres, betöltetlen.

A legnagyobb támogatott munkaerőigény-kínálattal Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megye rendelkezett. A tárgy hónapban az újonnan bejelentett nem támogatott álláshelyek száma 14,9 ezer volt, amely az összes álláshely 56,5%-a. A legnagyobb nem támogatott munkaerő-kereslettel Budapest, Győr-Moson-Sopron, Bács-Kiskun, Komárom-Esztergom és Zala megye rendelkezett. Ezen kívül magas volt a bejelentett állások száma néhány olyan megyében, melyek munkaerőpiaci helyzete nehéz, pl. Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg vagy Hajdú-Bihar megye.¹⁶

Kisvárdán 2019. májusában 569 fő nyilvántartott álláskereső szerepelt az adatbázisban, ebből több mint 365 napja munkanélküli 129 fő. Ugyanezen adatok Anarcson: összesen 113 fő munkanélküli, ebből 27 fő egy éven túl álláskereső. Fényeslitkén 92 fő munkanélküli szerepel a nyilvántartásban, közülük 29 fő több mint egy éve. Gyulaházán 101 fő álláskeresőből 22 fő szerepel több mint egy éve a nyilvántartásban. Tiszakanyáron a 113 fő álláskeresőből 25 fő tartósan munkanélküli.¹⁷

Kisvárdán a szükséglet-orientált, magas színvonalú középfokú oktatásnak és szakképzésnek köszönhetően a város munkaerő-potenciálja jól képzett és rugalmas, megfelelő bázist jelent a turisztikai szolgáltatók és a korszerű technológiát alkalmazó ipari cégek megtelepedéséhez, amelyek stabil munkaerő-piaci helyzetet teremtenek a versenyszférában.¹⁸

A humán közszolgáltatások bemutatása Kisvárdán és térségében

A humán közfeladatok és a közszolgáltatások ellátását az önkormányzat tudatos és átgondolt módon tervezi és valósítja meg, így a város minden lakosa számára biztosított a szolgáltatások elérhetősége – az egyenlő hozzáférés elvének érvényesítésével. Az intézmények infrastrukturális fejlesztése, felújítása folyamatosan zajlik, illetve a még szükséges kisebb-nagyobb léptékű beruházások előkészítése folyamatban van.

Az alap- és középfokú oktatás intézményrendszere néhány évvel ezelőtt jelentős átalakuláson esett át, de a helyi alap- és középfokú oktatási rendszerben jelen lévő 5 927 helybeli és bejáró diák hosszabb

¹⁶ https://nfsz.munka.hu/Documents/nfsz_stat_merop_helyzet_2019_05.pdf

¹⁷ https://nfsz.munka.hu/Documents/nfsz_stat_telepulessoros_adatok_2019_05.pdf

¹⁸ Kisvárda Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015.

távon biztosíthatja a munkaerő utánpótlását, még akkor is, ha az intézményekbe járó gyermekek száma ingadozik. Ennek érdekében szakképzési kínálat tervezése során továbbra is folyamatosan figyelemmel kell kísérni a munkaadók szükségleteit.

Az egészségügyi, valamint a szociális alap- és szakellátás rendszere jól szervezett, minőségi és mennyiségi mutatói megfelelőek most már mind az infrastruktúra, mind a szolgáltatások szempontjából. A városban működik a Felső-Szabolcsi kórház, mely területi feladatokat lát el.

A kulturális és szabadidős szolgáltatások intézményi, szervezeti feltételrendszerét tekintve Kisvárdra helyzete megfelel az ilyen méretű városokénak. A város kulturális intézményeinek és közösségi tereinek (Várszínház és Művészetek Háza, Várday István Városi Könyvtár, Rétközi Múzeum) programkínálata nemcsak a helyi, hanem a térségi lakosoknak is széleskörű kulturális kínálatot nyújt. Programjai sorából kiemelkedő jelentőségű a Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja, melyet 1989-ben rendeztek meg először és attól kezdve minden évben sor kerül rá. Két évtizede már, hogy június elejétől augusztus végéig minden nyáron megrendezik „Várszínházi Esték” című programsorozatot. Valamint több éves hagyományra tekint vissza az Önkormányzat által szervezett családi nap.

Szabadidős és sport tevékenységek területén a lakosság részéről is igény jelentkezik a szolgáltatások bővítésére és a kiszolgáló infrastruktúra folyamatos fejlesztésére. Az Önkormányzat és lakosság közös célja a Várfürdő turisztikai hasznosítása.¹⁹

A kisvárdai kistérségben az állami intézményeknek rendkívül nagy szerepe van mind a lakosság felzárkóztatása szempontjából, mind a foglalkoztatottságot tekintve. Ebben a járásban a regisztrált vállalkozások száma (GFO 14) 2015-ben 11.409 volt, összehasonlítva a nyíregyházi kistérséggel, ott ez ebben az időszakban 34.052, elmondható, hogy a munkaerő fő felszívója az állami szektor. A foglalkoztatáson túl a közszolgáltatások minőségének és hozzáférhetőségének nagy szerepe van a hátrányos helyzetű emberek életszínvonalának javításában.

A közszférában dolgozók aránya 2013-as évben, mint egy 14%-kal emelkedett a térségben, amelynek nagy részét ugyan a fizikai foglalkoztatásban dolgozók teszik ki, de ez által a humán közszolgáltatásokban dolgozókra is nagy szerep hárul. Az itt foglalkoztatottak folyamatos fejlesztése, továbbképzése indokolt az öt érintett településen. Mindegyik községben és Kisvárdán is az iskolákban sok a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló, akiknek a kijutását a jelenlegi körülmények közül nagyban elősegíthetik az ösztöndíj programok és a tehetséggondozásra vagy felzárkóztatásra irányuló iskolán kívüli programok.

¹⁹ Kisvárdai Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015.

A közszolgáltatások minősége és hozzáférhetősége, különös tekintettel a humán közszolgáltatásokra, hatással van egy adott közösségben élők életszínvonalára. Nagyobb jelentőséggel bírnak abban az esetben, ha a térség hátrányos helyzetű, ugyanis a nehéz helyzetből történő kitörés egyik alapfeltétele a közszolgáltatások megfelelő minősége. A kiskvárdai térség az elmaradott járások közé tartozik az országos statisztikákat figyelembe véve.

Ezen településeken az oktatásban, kultúrában, egészségügyben, valamint a szociális ellátásban dolgozók komplex, a helyi problémákra specializált továbbképzése indokolt.

További probléma a gyerekek, különösen a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása, illetve a nekik történő iskolán kívüli programok biztosítása, valamint ehhez kapcsolódóan a tehetséges gyerekek támogatása a továbbtanulásban.

Célnak tekinthető továbbá az óvodai ellátás fejlesztése mind az itt dolgozó pedagógusok képzése mind a hozzáférhetőség biztosítása által.

A gazdaság elmaradottsága, valamint az előbb említett társadalmi problémák miatt, a Kiskvárdai kistérségben nagy szerepe van ezeknek a szervezeti formáknak, az oktatás, a szociális ellátás, a kultúra, és a sport tekintetében is. Az intézmények számát járási szinten az alábbi táblázat mutatja (23 település alkotja a járást).²⁰

Intézmények megnevezése	Intézmények száma járási szinten
Közös önkormányzati hivatal	7
Óvodai feladat ellátási hely	23
Általános iskola feladat ellátási hely	23
Járó beteg szakellátás	5
Kórház	1
Időskorúak otthona	4
Munkaügyi központ	1
Könyvtár	23
Középiskola	8

2. táblázat - Intézményi ellátottság, Kiskvárdai Járás, 2014²¹

Kisvárdá

A migrációs folyamatok tekintetében elmondható, hogy Kisvárdára 1990 óta egyértelműen és permanens módon az elvándorlás dominanciája jellemző, vagyis vándorlási nyereség nem kompenzálja a veszteséget. Demográfiai szempontból ez szintén negatívan hat a népességszám alakulására. A vizsgált időszak alatt Kisvárdá vándorlási egyenlege jelentős eltéréseket mutatott, de megállapíthatjuk, hogy a

²⁰ Az EFOP-3.9.2-16-2017-00015 pályázat megvalósíthatósági tanulmánya alapján

²¹ Forrás: Az EFOP-3.9.2-16-2017-00015 pályázat megvalósíthatósági tanulmánya

népesség elvándorlás fluktuációktól terhelten csökkenő tendenciát mutat. Az elvándorlás iránya a nagyobb városok, megyeszékhelyek felé irányul, melyet Kisvárdán kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzete és az említett megyeszékhelyek munkaerő-piaci lehetőségei közti mély szakadék indukálja. Jelentős hatást vált ki a nagyobb városi központok által kínált kedvezőbb életminőség.²²

Kisvárdának nagy szerepe van a járás életében, számos intézmény, többek között a kórház is itt található, ezen kívül számos szociális ellátási kötelezettséget vállal át a környező településektől és a konzorciumi partnerektől is, ilyenek például: a családsegítő, az idősek otthona és a fogyatékosok nappali ellátása. Kisvárdán a közös önkormányzati hivatal székhelye, valamint munkaügyi központ, okmányiroda és járási hivatal is itt található. Az oktatási intézményekkel való ellátottságot tekintve is kiemelkedik a térségben, óvoda, 4 állami általános iskola, 1 szakiskola, és egy állami gimnázium van a városban. Kulturális szempontból is meghatározó, a város több könyvtár, múzeum és színház otthona.

Kisvárdán jelentős szerepet tölt be a vonzáskörzetének munkaerő piaci helyzetében, mivel a városban számos jelentősebb foglalkoztató vállalkozás működik. Összességében a Kisvárdán vonzáskörzete társadalmi és gazdasági aspektusból számos pozitív vonással rendelkezik, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egyik dinamizálható térsége. A Kisvárdán kistérség területfejlesztési szempontból hátrányos helyzetű kistérségnek számít, vagyis a 64/2004 kormányrendelet szerint kedvezményezett kistérség, fejlődési típusa szerint a megye egyetlen stagnáló kistérsége. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Nyíregyházi kistérség után ő büszkélkedhet a legjobb gazdasági mutatókkal. A többi kistérséghez viszonyított kiugróan magas foglalkoztatotti létszám, továbbá a mezőgazdasági szektorban dolgozók legalacsonyabb, a szolgáltatásokban dolgozók (70,9%) legmagasabb megyei aránya jellemzi a térséget, amely egy kedvező diverzifikált gazdasági szerkezet.

A város térszervező erejét a kínált szolgáltatások tradicionális sokszínűsége adja, mely jelen van mind az egészségügy, mind az oktatás, mind a gazdasági, közigazgatási tevékenységet segítő szolgáltatások körében. Kisvárdán rendelkezik számos olyan valódi városi funkcióval, amelyek meghatározó jelentőségűvé teszik a térségben, amellyől a térség szolgáltató centrumává válik. Kisvárdán városi funkciói az egészségügy, a szociális szektor, a közoktatás, a közművelődés, a közszféra és gazdasági szféra szintjein is kitapintható, vagyis a város térszervező erejét meghatározó tényezők rendkívül széleskörűek.²³

²² http://www.terport.hu/webfm_send/3787 letöltés dátuma 2019. 06. 27.

²³ http://www.terport.hu/webfm_send/3787 letöltés dátuma 2019. 06. 28.

Egészségügyi ellátórendszer

Az egészségügyi intézmény saját kimutatása alapján 86 500 fő ellátása tartozik saját hatálya alá, ami jelentős mértékben meghaladja a Kisvárdai és a Záhonyi kistérség összesített lakosságát (77 422 fő). Ugyanakkor a kiegészítő szakrendelések tekintetében a kiszolgált lakosság 100 000 fő felé emelkedik. Ezek alapján kijelenthető, hogy az intézmény regionálisan is jelentős egészségügyi infrastruktúrával rendelkezik. Az egészségügyi ellátás része továbbá az egészségügyi alapellátás intézménye, mely az alábbi részfeladatok koordinálását végzi:

- Felnőtt háziorvosi ellátás
- Házi gyermekorvosi ellátás
- Iskola-orvosi ellátás
- Fogászati alapellátás

Ezek a szolgáltatások a város területén két helyszínen elérhetőek, továbbá a térség életében fontos szerepet vállaló Kisvárdai és Térségi Kistérségi Társulás egyik kiemelt feladata az egészségügyi alapellátás biztosítása a kistérség kevésbé frekvenciált területein. A feladatot a Kisvárdán dolgozó orvosok látják el.

Szociális ellátórendszer

A városi alapszolgáltatás része továbbá a szociális szolgáltatások köre, mely magában foglalja a családsegítés és a házi segítségnyújtás szolgáltatását. A helyi családsegítő szolgálat hatálya ugyan csak a városra terjed ki, de az azonos központ útján jelentős hatást fejt ki a kistérség hasonló szervezeteire, melyek a kistérségi társulás szervezése alatt működnek. A városban 2 nappali ellátást nyújtó idősek klubja összesen 50 fő számára biztosít ellátást és férőhelyet. Ezek mellett 23 fő befogadására alkalmas bentlakásos idősek otthona üzemel Kisvárdán. Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezését nyújtó otthonok férőhelyeinek száma 44, amely 100%-os kihasználtságú. Kiemelhető továbbá, hogy fogyatékosok nappali ellátását biztosító intézmény működik Kisvárdán, amely a szociális szektor tekintetében térségi jelentőségű. Az intézmény 20 férőhellyel működik.

A közművelődési, rekreációs és sport feladatkört ellátó intézmények tekintetében szintén kimagasló a város térségi funkcióellátó szerepköre. A közszféra intézményei között szintén több olyan funkció van jelen, amely Kisvárdát valódi várossá emeli, hiszen ezek a funkcióknak köszönhetően rendkívül erős a város térszervező ereje.²⁴

²⁴ http://www.terport.hu/webfm_send/3787 letöltés dátuma 2019. 06. 27.

A Kisvárdán található humán közszolgáltatást végző intézmények

Alapfokú közoktatási intézmények	Kisvárdai Egyesített Óvoda és Tagintézményei
	Somogyi Rezső Általános Iskola
	Teichmann Vilmos Általános Iskola
	Vári Emil Társulási Általános Iskola
	Weiner Leó Alapfokú Művészeti Iskola
	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kisvárdai Tagintézménye
Többcélú közoktatási intézmények	Bessenyei György Gimnázium és Kollégium
	II. Rákóczi Ferenc Szakközép- és Szakiskola
Gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai intézmény	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kisvárdai Tagintézménye
Közművelődési Intézmények	Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza
	Várady István Városi könyvtár
	Rétközi Múzeum
Egészségügyi Intézmények	Városi Egészségügyi Alapellátás
	Felső-Szabolcsi Kórház
Kisvárdai és Térsége Szociális Szolgálat	Idősek Otthona
	II. sz. Idősek Klubja
	Hajléktalanok Átmeneti Szállása
	I. sz. Idősek Klubja, Fogytékos Személyek Nappali Ellátása
	„Lovacska” Családi napközi
	Bölcsőde
	Gyermekjóléti Szolgálat
Szociális Szolgálat egyéb szolgáltatásai és ellátásai	
Kisvárdai Közös Önkormányzati Hivatal	

Az intézmények bemutatása röviden

Kisvárdai Egyesített Óvoda és Tagintézményei:

Az intézmény munkája hat feladatellátási helyen folyik: Központi, Nyitnikék, Tompos úti, Császy L. úti, Tordai úti, Móricz Zsigmond úti tagintézmény), öt épületben van tornaszoba, illetve tornaterem (Központi, Tompos úti, Császy L. úti, Tordai úti, Móricz Zsigmond úti tagóvodában). Valamennyi óvoda udvara ligetes, fák, virágok, fajtátékok, fedett teraszok, árnyékolók teszik hangulatossá a gyermekek külső környezetét, számos nevelési feladatra lehetőséget teremtve. A fenntartó több sikeres pályázatának köszönhetően az elmúlt években minden tagóvoda tárgyi fejlesztése kimagasló volt. Több milliós beruházások keretében bővültek a kül- és beltéri játékeszközök, felszerelések, bútorok, sportpályák települtek, illetve az épületek energetikai fejlesztése is megvalósult. A Nyitnikék Óvoda elnyerte a „Boldog Óvoda” címet.

A Központi óvoda kiemelt nevelési feladata az egészséges életmódra nevelés és a mozgás. A Bocsik focin túl, működik az óvodában az Ovi-Sport program, melynek megvalósítását egy multifunkciós Ovi-Sport pálya és a pedagógusok sportág-specifikus képzettsége segíti. Ezen kívül a mindennapos mozgást a Decathlon Sport Manó program elemeivel valósítják meg. A Tompos úti tagintézményben a

hagyományok ápolása mellett kiemelkedő szerepet kap a tehetséggondozás. Mint kiváló Tehetségpont segítik a gyermekek képességeinek kibontakozását. A Nyitnikék tagóvodában a természeti társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszony megalapozása kap nagyobb hangsúlyt a mindennapi tevékenységek megvalósításán túl. A Császy L. úti tagóvoda a művészeti nevelés, a tánc, a kultúra népszerűsítésére vállalkozott. A Móricz úti tagintézmény a Kortárs magyar gyermekversek népszerűsítésén, valamint család és óvoda kapcsolatának erősítésén munkálkodik kiemelkedően. A Tordai úti tagóvoda a hagyományok ápolását tűzte ki kiemelkedő célként. A zene a tánc területén kiemelkedő gyermekek megsegítésén munkálkodnak a mindennapokban.²⁵

Somogyi Rezső Általános Iskola

A Somogyi Rezső Általános Iskola Kisvárdra legrégebbi, 144 éves múlttal rendelkező oktatási intézménye, 1875-ben négy tanteremmel nyitotta meg kapuit a város belvárosában. Az iskola vezetősége az alapos szakmai felkészültségű, gyermek centrikus, innovatív pedagógusokkal a gyorsan fejlődő világ igényeihez, elvárásaihoz igazodva választja ki az eszközökből és módszerekből a leghatékonyabbat, megteremtve ezzel a gyermek fejlettségéhez igazodó nevelő-oktató munka optimális feltételeit.²⁶ Az iskola 2015. óta a Polgár Judit Sakk Alapítvány Sakkpalota Program Regionális Referencia Intézménye, a gyerekek már az első osztálytól kezdve tanulnak sakkozni, és a programnak köszönhetően az iskola a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács által Akkreditált Kiváló Tehetségpont is.²⁷

Teichmann Vilmos Általános Iskola

Az intézmény nyolc tantermes, igényesen felújított, új berendezési tárgyakkal bővült. Tágas tornateremmel, ebédlővel, jól felszerelt szertárakkal, sportudvarral ellátott épület. A tantermek világosak, tágasak. A belső udvaron mini kertet, tavat alakítottak ki, padokkal ellátva, a biológia és más tantárgyak oktatásának segítésére. Sportolásra alkalmas pályák állnak rendelkezésre a külső udvaron. A 2009/2010-es tanévtől az iskola elnyerte a Kompetencia alapú oktatás bevezetésére meghirdetett TÁMOP 3.1.4. pályázatot. Kialakítottak egy multimédiás termet, ahol a városi általános iskolák közül elsőként használnak interaktív táblát. A digitális és interaktív tananyagok alkalmazása színvonalasabbá teszi az oktatómunkát. A szakos ellátottság 100%-os. Külön fejlesztő pedagógus segíti a felzárkóztatásra szoruló gyerekeket a tanulásban. Az első négy évfolyamon az iskolaotthonos módszert alkalmazzák, 5-6. és 7-8. évfolyamon tantárgycsoportos oktatás folyik. Az első osztályban szótagolva tanulnak a gyerekek olvasni. Már ettől az évfolyamtól kezdve levelezős versenyeken vesznek részt a diákok magyar nyelvből, matematikából és környezet ismeretből. A művészeti iskola keretén belül működik iskolánkban

²⁵ <http://csillagovoda.info/>

²⁶ <http://www.somogyi-kisvarda.sulinet.hu/index.php/tortenet>

²⁷ Az iskola pedagógiai programja alapján

kézműves szakkör. A harmadik osztálytól rendszeres az úszásoktatás, ahol minden gyermek megtanul úszni. Elsős koruktól angol nyelvi előkészítőn és informatika szakkörön vesznek részt a tanulók korszerűen felszerelt számítástechnika-termünkben. Minden alsós tanteremben külön számítógépsarok áll a gyerekek rendelkezésére tanórán és tanórán kívül.²⁸

Vári Emil Általános Iskola

A térség legnagyobb létszámú ilyen típusú iskolája, amely 2007 óta működik gesztor intézményként jelenleg egy tagintézménnyel, ez a Kossuth Lajos Tagintézmény. Ennek a tagintézménynek működik egy telephelye is (Várday István úti Telephely) amely halmozottan súlyos tanulók képzésével, nevelésével foglalkozik. Jéke Tagintézmény működtetése jelenleg szünetel. A beiskolázási körzetben élő családok szociális, anyagi és kulturális helyzete egymástól nagymértékben eltér, ezért nevelő és oktató munkája ehhez a helyzethez igazodik: kiemelt fontosságú feladatnak tekintik a tehetséges, jó képességű gyermekek fejlesztését, ugyanakkor a tanórán és tanórán kívül segítik a nehéz körülmények között élő, hátránnyal induló tanulók felzárkóztatását.²⁹

Weiner Leó Alapfokú Művészeti Iskola

Az intézmény az 1959-60-as tanévben alakult a Nyíregyházi Állami Zeneiskola tagiskolájaként. Az iskola önállóvá válásakor már zongora, fuvola, klarinét, hegedű, gordonka, ütőhangszerek tanítását, illetve a hangszeres tantárgyakhoz kapcsolódó elméleti oktatást is ellátta. Az iskola kezdettől fogva ellátja nemcsak Kisvárdán, de a környező települések zeneoktatás iránti igényét, így a körzet művészetoktatási központjává vált. A tanszakok és ezzel együtt a tanulói létszám fokozatosan nőtt. 2006-ban a fenntartó önkormányzat úgy döntött, a kisvárdai növendékek művészeti nevelésének finanszírozását vállalja tovább, így a vidéki tanulók oktatásának ellátását átadta a DuoArt Művészeti Iskolának. 2007-től - a táncművészeti ág megszüntetésével - az iskola három művészeti ágat működtet, a zeneművészet mellett a képző- és iparművészet és a színművészeti ágat. Kisvárdán életében a kezdetektől fogva meghatározó a művészeti iskola jelenléte. Az iskola tanárai közül kerültek ki a kórusok vezetői, tagjai, zongorakísérői, sok esetben az általános iskolák énektanárai is.³⁰

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kisvárdai Tagintézménye

A Magyar Köztársaság nemzetközi szerződésben, a gyermekek jogairól szóló egyezményben arra vállalt kötelezettséget, hogy biztosítja minden testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és más fogyatékos, valamint a személyiségfejlődésben gátolt, beilleszkedési, kommunikációs zavarokkal küzdő gyermekek részére a

²⁸ <http://www.teichmann-kisvarda.sulinet.hu/topic2/index.html>

²⁹ <https://www.varisuli.hu/iskolankrol/>

³⁰ <https://kisvarda.hu/index.php/varosunk/alapfoku-kozoktatasi-intezmenyek/weiner-leo-alapfoku-zene-es-muveszeti-iskola>

szükséges iskoláztatás, illetőleg a minél teljesebb emberi élethez szükséges rehabilitációs, fejlesztő foglalkozások feltételeinek megteremtését. A feltételek közé tartozik annak az intézményrendszernek (pedagógiai szakszolgálatoknak) a fenntartása és működtetése, amely kiegészíti az óvodákban és iskolákban folyó oktató-nevelő munkát. A pedagógiai szakszolgálat körébe tartozó szakfeladatok:

- a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás
- a fejlesztő nevelés
- szakértői bizottsági tevékenység
- a nevelési tanácsadás
- a logopédiai ellátás
- a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás
- a konduktív pedagógiai ellátás
- a gyógytestnevelés
- az iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás
- a kiemelt tehetséges gyermekek, tanulók gondozása

Az intézmény az alaptevékenységét és működését a nemzeti köznevelésről szóló 2011. CXC törvény és a 15/2013 (II.26.) EMMI rendelet szerint folytatja.³¹

Bessenyei György Gimnázium és Kollégium

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében egyedül ez az iskola rendelkezik Minősített Tehetséggondozó Műhely címmel, mely a következő öt év során még koherensebbé teszi az amúgy is komplex tehetséggondozó rendszerüket. Számos uniós projektben vettek és vesznek részt jelenleg is, melyek segítségével a tanulási környezet és a pedagógiai módszerek is lényegesen tanuló-barátabbá váltak.³²

Az intézmény köznevelési alapfeladatai

- gimnáziumi nevelés-oktatás,
- kollégiumi ellátás,

³¹ <http://kvnevtan.fw.hu/>

³² Az iskola pedagógiai programjából

https://www.oktatas.hu/hivatali_ugyek/kir_intezmenykereso/!KIR_Intezmenykereso/Intezmeny/Index/033648

- felnőttoktatás:
- nappali,
- esti,
- levelező oktatás,
- többi tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése-oktatása.

Feladatellátási helyenként felvehető maximális tanulólétszám

- gimnázium: 1000 fő
- kollégium: 226 fő
- felnőttoktatás 350 fő³³

II. Rákóczi Ferenc Szakközép- és Szakiskola

Az iskola 1938-ban vált szakirányúvá, ekkor már leány- és fiútagozaton tanítottak. Néhány az akkor oktatott szakmák közül: női-, férfi szabó, kalapkészítő, női fodrász, divatkereskedő, fehérnemű-varró és fényképész. Akkoriban a gyakorlati képzés függetlenül folyt az iskolától. Az 1948-as államosításkor kapott az iskola önálló épületet, az intézet vasas profilúvá lett. 1965. február 1-től az intézet hivatalos elnevezése: 111. Sz. II. Rákóczi Ferenc Ipari Szakmunkásképző Intézet lett. A képzés kezdetben kétéves volt, majd háromévesre módosították. Az 1970-es évektől egyre nőtt a tanulólétszám. 1978 szeptemberében a jelenlegi épületben kezdődött meg a tanítás. 1991. szeptemberében indult az első szakközépiskolai évfolyam gépjárművezető és karbantartó szakon. Ettől kezdve nevük: II. Rákóczi Ferenc Szakközép- és Szakiskola. Jelenleg szakközépiskolai, szakiskolai és OKJ-s, valamint érettségire épülő OKJ-s rendszerben oktatnak. Szakgimnáziumi képzések: gyakorló ápoló, informatikai rendszerüzemeltető, mechatronikus technikus, autószerelő, vendéglátásszervező. Szakközépiskolai képzés: asztalos, villanyszerelő, szakács, pincér, festő/mázoló/tapétázó, burkoló, cukrász, pék, eladó, szociális gondozó és ápoló, női szabó, épület és szerkezetlakatos, központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő, hegesztő.³⁴

³³ [http://www.besi.hu/?q=dokumentumaink oldalról letölthető Szervezeti és Működési Szabályzat](http://www.besi.hu/?q=dokumentumaink%20oldalrol%20letoltheto%20Szervezeti%20es%20Mukodesi%20Szabalyzat)

³⁴ <http://rfkv.hu/index.php/iskolank>

Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza

Kisvárdai város Önkormányzata 1994. január 1-én alapította a Kisvárdai Várszínház és Művészetek Házát a Városi Művelődési Központ és a Kisvárdai Várszínház összevonásával.

A Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza komplex - művelődési otthoni és színházi feladatokat lát el a városban és a vonzáskörzetében. A környékről kb. 30 település tartozik a vonzáskörzethez. Az intézmény fontos szerepet játszik a művészeti és szakmai nevelés, képzés területén azzal, hogy támogatja, helyet ad a különböző művészeti csoportoknak, civil kezdeményezéseknek. Felnőtt színjátszó csoportjuk, a „Doktorock” évente átlagosan 10 előadást tart és igen nagy közkedveltségnek örvend.³⁵

Várady István Városi könyvtár

Kisvárdán 1952. november 1-jén megalakult a Kisvárdai Járási Könyvtár, akkor mindössze 25 négyzetméteren, mely mostanra már a település főterén található egy 1089 négyzetméter területű épületben. Feladata Kisvárdai és környékén élő lakosság könyvtári ellátásának biztosítása. Szolgáltatásait kulturált környezetben, személyes emberi kapcsolatokra építve végzi. A Városi Könyvtár Kisvárdai kulturális alapintézménye. Nyilvános könyvtár, szolgáltatásait bármely magyar és külföldi állampolgár igénybe veheti. Így munkájának alapértéke a demokratizmus, a magyar kultúra iránti hivatás tudat, az egyetemes emberi értékek őrzése, védelme és terjesztése.

A Városi Könyvtár feladatának tartja: biztosítani Kisvárdai és környékén élők számára a nyilvános könyvtári ellátást; folyamatosan fejleszteni és gondozni a könyvtári állományát, figyelemmel kísérendi az olvasói igényeket; terjeszteni a magyar kultúra értékeit; felkarolni a helyi kulturális kezdeményezéseket; gyűjteni a Kisvárdára és Felsőszabolcsra vonatkozó helytörténeti dokumentumokat és információkat, azokat az olvasók rendelkezésére bocsátja, illetve a helytörténeti kutatások eredményeit rendszeresen közzé teszi; közhasznú információs szolgáltatást nyújt; biztosítja más könyvtárak állományának, és szolgáltatásainak elérését, ismeretterjesztő tevékenységet folytat.

Rétközi Múzeum

Kisvárdai egyik legfigyelemreméltóbb épületében, a volt zsinagógában, Csillag utca 5 szám alatt található az egykori Vármúzeum jogutódjaként működő Rétközi Múzeum. A bejárati előcsarnokban a Holocaust kisvárdai áldozatainak emléktáblái láthatók. A földszinten kizárólag néprajzi anyag található, amelynek gyűjtési helye a Rétköz, és amely jelenlegi elrendezésében ezt a – Múzeumnak is nevet adó – tájegységet szeretné reprezentálni.

³⁵ <https://kisvarda.hu/index.php/varosunk/kozmuvelodesi-intezmenyek/varszinhaz-es-muveszetek-haza/informaciok-a-varszinhaz-es-muveszetek-hazarol>

Kisvárdai Egészségügyi Alapellátás

A 2015-ben megújult épületben hat felnőtt háziorvos, négy gyermekorvos, védőnői szolgálat, labor és négy fogorvos gondoskodik az alapellátásban a lakosok egészségéről.

Felső-Szabolcsi Kórház

4. ábra - forrás: <https://kisvarda-info.hu/egeszseg-2/felso-szabolcsi-korhaz/>

A kórház bővített alapszakmás városi kórház és rendelőintézet, amely 2007-től 378 finanszírozott aktív és 221 krónikus ágyon fogad betegeket. Járóbeteg ellátás területén 69 szakrendelést végeznek, továbbá széles körű diagnosztikai tevékenységet látnak el. A Kórház engedélyezett létszáma 2012-ben 882 fő volt, ami 2015-re 81 fővel, 801 főre csökkent.³⁶ Jelenleg a Kórház osztályvezető főorvost keres a radiológiai osztályra és

osztályvezető ápolót a krónikus belgyógyászati osztályra.

Kisvárdai és Térsége Szociális Szolgálat

A Szociális Szolgálat az alábbi tevékenységeket végzi: családsegítés, tanyagondnoki szolgáltatás, gyermekjóléti szolgálat, önálló helyettes szülő, bölcsőde, „Lovacska” Családi Napközi, fogyatékos személyek nappali ellátása, hajléktalanok átmeneti szállása, étkeztetés, idősek nappali ellátása, I.sz. és II.sz. Idősek Klubja, demens személyek nappali ellátása, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősek otthona, adósságkezelési szolgáltatás.

Anarcs

5. ábra - forrás: http://www.anarcs.hu/index.php?option=com_joomgallery&view=category&catid=55&Itemid=258

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei település, Kisvárdai város mellett fekszik. Az Északkelet-Nyírségben, Nyíregyházától északkeletre, 42 km távolságra található. A községet északról Kisvárdai, délről Gyulaháza, délkeletről Szabolcsbáka, nyugatról Ajak, keletről Pap határolja. Közlekedési szempontból jól megközelíthető, a 4-es számú főút, valamint a Budapest-Záhony vasútvonal mentén. A község egyike a vármegye legrégebb

³⁶ <https://asz.hu/storage/files/files/jelentes/2017/17066.pdf>

településeinek, amely az itt talált őskori leletek szerint már a honfoglalás előtt is lakott hely volt. A XX. század elején 144 háza és 1183 túlnyomóan református vallású lakosa volt. Ekkor postája, távírója és vasúti állomása is volt. Az 1912-ben épült vasútvonal Kisvárdá - Nyírbakta között közlekedett. A községben olaj-, szappan-, lekvár- és szeszgyár üzemelt a Diner földbirtokosok tulajdonában. A földek nagy részét a Dinereken kívül a Czóbelek és a Rézlerek birtokolták. 1945 után ezeket a birtokokat mind megszüntették. Az 1945 után magánkézbe került földeket az 1950-1951-1953-as termelősövetkezetekbe kellett bevinni a tagságnak. A rendszerváltás után a kárpótlásokkal sokan éltek és vették vissza földjüket. A lakosság lélekszáma 2020 körül mozog. Munkahely lehetőség a közeli Kisvárdán is kevés. A községben a legnagyobb munkaadó az önkormányzat és néhány helyi vállalkozás biztosít még pár munkahelyet.³⁷

Anarcs Község funkcióellátottsága alacsony, települési funkciói több szempontból kiépítetlenek, a társadalmi közszolgáltatások szempontjából azonban több területen is kimutathatók a fontos települési funkciók (oktatás, szociális ellátás), illetve Kisvárdá közelsége biztosítja a (esetleg hiányzó) szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A települések közötti munkamegosztásban főként a szociális ellátórendszerek magas koncentrációja emelendő ki. Kisvárdával gyakorlatilag összenőtt Anarcs, így Anarcs jelentős térszervező erővel nem rendelkezik és ennek kialakulása sem várható. Közigazgatási szempontból a helyi önkormányzat feladatkörei csökkentek a járási rendszer kialakítása és a közszolgáltatások járásszékhelyre történő centralizálásával. Emellett a helyi önkormányzat kötelező feladatait is alapvetően társulások formájában látja el, amely az adott szolgáltatás minőségének növelését segíti, illetve kiadási oldalát tekintve tehermentesíti a települést. Anarcs lakónépessége 2017. január 01-én 1.977 fő volt, így a település lakónépessége hosszú távon vizsgálva tendenciaszerűen csökkenő, azonban az elmúlt időszakban növekvő irányú.³⁸

A településen a humán infrastruktúra megfelelőnek mondható, az alapfokú oktatás helyben megoldott. A településen óvodai férőhellyel kapcsolatos probléma nincs, az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma, valamint 3-5 évesek száma mutató tanúsága szerint sem. Az alap egészségügyi és szociális ellátás kielégítő, megfelelő a településen. A mini bölcsőde 2018. szeptemberi megnyitásával a település újabb közszolgáltatást biztosít, amellyel Anarcsra esetleg betelepülő gyermekes családok számára vonzóbbá válik. A humán közfeladatok és a közszolgáltatások ellátását az önkormányzat tudatos és átgondolt módon tervezi és valósítja meg, törekedve arra, hogy a város minden lakosa számára az egyenlő

³⁷ http://www.anarcs.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=221&Itemid=241

³⁸ Anarcs Község Honlapja, Anarcs Településfejlesztési Koncepciója
http://www.anarcs.hu/images/stories/2018/Helyzetelemzo_helyzetertekelo.pdf

hozzáférés elvének érvényesítése mellett biztosított legyen a magas minőségű szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Ebben segít, hogy több feladatot társulási formában biztosít Anarcs Község Önkormányzata.³⁹

Az Anaracson található humán közszolgáltatást végző intézmények

Alapfokú közoktatási intézmények	Közös Fenntartású Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatás és Könyvtár Tornyospálca Czóbel Minka Tagintézménye
Szociális Intézmények	Szociális Ellátó Szolgálat
Közművelődési Intézmények	Községi és Iskolai Könyvtár
Anarcs Község Önkormányzata	

Az intézmények bemutatása röviden

Közös Fenntartású Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatás és Könyvtár Tornyospálca Czóbel Minka Tagintézménye

Tornyospálca, Mezőladány és Anarcs községek Önkormányzata 2008 nyarán közös elhatározással megkezdte a tárgyalásokat, közös intézmény létrehozására a közoktatási feladatok ellátására mellyel eleget tesz törvényi kötelezettségének. 2008. augusztus 1-jétől a három település Közoktatási Intézményfenntartó Társulást hozott létre, az iskolák és óvodák működtetésére. Ez a társulás 2011-ben újabb taggal, Ilk község oktatási intézményeivel bővült. A Közös Fenntartású Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatás és Könyvtár Tornyospálca Czóbel Minka Tagintézménye vezetősége és tantestülete a tanórai és a tanórán kívüli lehetőségek célszerű hasznosításával biztosítja a tanulók sokoldalú fejlődését a sikeres életpályához.

Az új pedagógiai módszerek és eszközök alkalmazásával továbbfejleszhető ismereteket, készségeket nyújtó, az eredményes továbbtanulásra felkészítő, integrált, kompetencia alapú oktatást megvalósító iskolát kívánnak működtetni.

Az épületben 10 tanterem van, ebből 7 tanterem nagy, 3 pedig kisebb létszámú csoport befogadására alkalmas. Az iskola része egy tornaterem, a technika tantárgy oktatásához a gyakorlati terem és informatika terem. Az épületben található a községi könyvtár is, mely 4. óra után az épületből kilépés nélkül megközelíthető. Az épülethez tartozik az önkormányzat által üzemeltetett konyha és egy ebédlő is. A számítástechnika oktatása 23 számítógéppel felszerelt teremben történik internet elérhetőséggel, ezenkívül a könyvtári részen található még egy kisebb informatikai terem 18 számítógéppel. A nevelői

³⁹ Anarcs Község Honlapja, Anarcs Településfejlesztési Konceptiója, letöltés dátuma 2019. 06.27. http://www.anarcs.hu/images/stories/2018/Helyzetelemzo_helyzetertekelo.pdf

szobában és az irodákban elhelyezett számítógépek (internet hozzáféréssel) a korszerű szakmai munkát segítik. Iskola-rádióval, interaktív táblával, projektorral és lappal is rendelkeznek.⁴⁰

Czóbel Minka Óvoda

Az óvoda 1969- óta működik a községben, melyet egy régi iskolából alakítottak ki óvodai célra. Akkor még csak 25 fővel, egy csoporttal kezdődött meg az óvodai nevelő munka, amely a későbbiekben három csoporttá fejlődött. 1999-ben új óvodába költöztek, az Általános iskola kibővített szárnyát vehették birtokba, 89 fő gyermeklétszámmal és a velük foglalkozó szakképzett óvodapedagógusokkal, dajkákkal. Az intézmény 1999. október 15.-én vette fel a községben született és alkotott, a század egyik legnagyobb költőnéjének, Czóbel Minkának a nevét.

Lehetőséget teremtettek az óvoda- iskola kapcsolatának szorosabbá tételére, kiszélesítésére. Biztosítva van az átjárhatóság az épületen belül. Alkalmuk nyílt a tornaterem rendszeres használatára, az épületen belül található Könyvtár látogatására. 2008. augusztus 1-től létrejött a Közös Fenntartású Általános Iskola és Óvoda Tornyospálca intézményi társulás. Három község: Anarcs, Tornyospálca, Mezőladány iskolái és óvodái egy intézményként működik. Az intézmény önálló jogi személy, önállóan gazdálkodik, teljes jogkörrel rendelkező költségvetési szerv. A négy településen működő 5 óvoda szakmailag önálló.⁴¹

Fényeslitke

6. ábra - forrás: Fényeslitke Község hivatalos közösségi oldala

Fényeslitke a Nyírség É-K-i részén, Nyíregyházától kb. 50 km távolságra helyezkedik el. A község határában folyik a Tisza, melynek festői szépsége pihenést, kikapcsolódást nyújthat az itt élőknek és az ide látogatóknak egyaránt. Az itt élők életszínvonala átlagosnak mondható. A munkanélküliség aránya alacsonyabb, mint a környező falvakban.⁴²

A településen a háziorvosi, fogorvosi ellátás megoldott, gyógyszerár és postahivatal is működik.

A református egyház kezelésében jelenleg is bővülő bentlakásos idősek otthona működik. A tornateremmel felszerelt általános iskolában 237 diák tanul. A 100 férőhelyes óvoda teljes kihasználtsággal működik. A művelődésre lehetőséget biztosít a 15 ezer

⁴⁰ http://www.anarcs.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=221&Itemid=241

⁴¹ http://www.anarcs.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=219&Itemid=240

⁴² <http://iskola.fenyesselitke.hu/Dokumentumok/pedprogram.pdf>

kötetes könyvtár és a nemrég, EU-s forrásból felújított Művelődési Ház. A helyi civil szervezetek növekvő száma és intenzív működése segíti a szabadidő tartalmas eltöltését. A távolsági tömegközlekedés vasúton keresztül bonyolódik. A községben két sportpálya várja a sportolni vágyókat. Igen magas infrastrukturális színtről árulkodnak az ide vonatkozó mutatók. A szennyvízhálózat 2008-ra a településen 100%-ban kiépült. Az ide érkezőknek kellemes látványt nyújtanak a dísz- és gyümölcsfa sorokkal szegélyezett, rendezett utcák, a virágos előkertek és a gondozott közintézmények, közterületek. Mindez arról árulkodik, hogy az itt élők szeretik, s magukénak érzik településüket.⁴³

A településen egyre kevesebben gazdálkodnak, a földek folyamatosan átkerülnek a nagygazdaságok kezébe, a kisebb gazdaságok felszámolódnak. Sok embernek ad munkalehetőséget a református egyház által létrehozott idősek otthona. A roma tanulók aránya 16 %. Jelentős szociális hátránnyal és motiváció nélkül érkeznek az iskolába. Az eredményesebb tanulásuk érdekében még komolyabb anyagi áldozatra, elszánt és kitartó nevelői munkára van szükség. A szülők iskolázottsági háttere is jelentősen megosztott. A legjelentősebb réteget a középfokú végzettségű szülők alkotják, akiknek a gyermekei különböző középiskolákban tanulnak tovább. A református és katolikus vallású településen a tanulók évről évre váltakozva, de átlagosan 10-30 %-os arányban egyházi középiskolába jelentkeznek. Legjelentősebb a kisvárdai Bessenyei György Gimnáziumban továbbtanuló diákok aránya, de a kisvárdai középiskolákat általában is nagyobb arányban választják a nyolcadikosok.

A település lakosságának összlétszámában lassú csökkenést tapasztalható. Problémát jelent, hogy egyre kevesebb a fiatal házaspár száma, a település öregszik. Nő a nehezen nevelhető, tanulási zavarral küzdő tanulók száma.⁴⁴

A Fényeslitkén található humán közszolgáltatást végző intézmények

Alapfokú közoktatási intézmények	Ligetszépe Óvoda és Bölcsőde
	Fényeslitkei Ligetszépe Óvoda és Bölcsőde Gyermekétkeztetés
	Fényeslitkei Kossuth Lajos Általános Iskola
Szociális Intézmények	Református Idősek Otthona (nem állami fenntartású)
Közművelődési Intézmények	Községi Könyvtár Fényeslitke
	Fényeslitke Művelődési Ház
Fényeslitke Község Önkormányzata	

⁴³ <http://www.fenyesselitke.hu/index.php/bemutakozas>

⁴⁴ <http://iskola.fenyesselitke.hu/Dokumentumok/pedprogram.pdf>

Az intézmények bemutatása röviden

Ligetszépe Óvoda és Bölcsőde

Az óvoda Fényeslitke község központjában helyezkedik el. 1990-ben épült, tetőtér beépítéses, négy csoportos, játszó udvarral körbevett intézmény. 2007 szeptemberétől három csoporttal működik 89 fős gyermeklétszámmal. Az óvoda 2001-ben vette fel a Ligetszépe Óvoda nevet, mely elsősorban programunk szellemiségéhez, másodsorban pedig a helyhez való kötődésünket fejezi ki. Az óvoda teljes felújítása, korszerűsítése megtörtént. 2009-ben külső szigetelésre, valamint a nyílászárók cseréjére, míg 2011-ben a vizesblokkok teljes felújítására került sor. A nevelőmunkát a közösség által kidolgozott „A külső világ tevékeny megismerésére épülő, személyiségfejlesztő program” szerint végzik. A különböző nevelési területeket e köré csoportosítva, komplexen valósítják meg.⁴⁵

Fényeslitkei Kossuth Lajos Általános Iskola

A Fényeslitkei Kossuth Lajos Általános Iskola a község egyetlen iskolája. Az intézmény ősei a két egyház, - a katolikus és református - iskolái voltak. 1948-tól ezekben állami oktatás szerveződött. Az iskola 1986-ban került jelenlegi helyére egy 6+1 tantermes iskolaépület megépítése nyomán. 2007-ig, folyamatos fejlesztések és beruházások árán nyerte el az épület jelenlegi formáját.

A községben élő családok szociális, anyagi és kulturális helyzete egymástól nagymértékben eltér, ezért a nevelő és oktató munka ehhez a helyzethez igazodik: tanórán és tanórán kívül megpróbálják segíteni a nehéz körülmények között élő, hátránnyal induló tanulók felzárkóztatását, ugyanakkor kiemelt fontosságú feladatnak tekintik a tehetséges, jó képességű gyermekek fejlesztését is. A szülői igény, a továbbtanulás iránya, a község fejlettsége korszerű, magas színvonalú oktatást és nevelést igényel az itt élők számára.

Az iskola teljes alkalmazotti létszáma 40 fő. Ebből jelenleg 17 főállású pedagógus dolgozik Fényeslitkén és 12 fő Komoróban. Az iskola dolgozóinak képzettsége, munkaszorgalma, emberi értékei adják a legnagyobb erőt, hogy az új kihívásoknak megfeleljen. A pedagógusokat elkötelezettség és magas színvonalon végzett szakmai munka jellemzi. Minden pedagógus képes a megújulásra, meg szeretne felelni az új kihívásoknak és a kor követelményeinek. Ezt bizonyítja a továbbképzéseken, a pályázatokon való részvétel.⁴⁶

⁴⁵ <http://www.fenyesselitke.hu/index.php/intezmenyek/127-ligetszepe-ovoda>

⁴⁶ <http://iskola.fenyesselitke.hu/Dokumentumok/pedprogram.pdf>

Községi Könyvtár Fényeslitke

A község könyvtára 1961. december 15-től a megyei könyvtár által adományozott 206 db nagyjából szépirodalommal, kezdte működését. Jelenleg 15.014 kötettel rendelkezik. 1987-től van a könyvtárban 1 főállású könyvtáros és a nyitvatartás így minden nap megoldott, jelenleg napi hat órában. Kettős funkciójú, nyilvános és iskolai feladatokat egyaránt ellát, jelenleg a Kossuth Lajos Általános Iskola épületében kapott helyett, de udvarra nyíló külső bejáratral, ami lehetővé teszi a független nyitvatartást az iskolától. A beiratkozás ingyenes, a könyvtárban internet elérhetőség, fénymásoló, nyomtató is működik.⁴⁷

Gyulaháza

7. ábra - forrás:
<http://www.gyulahaza.hu/index.php/gyulahaza/87-jm-creative/slideshow-cimlap/110-mig-21f-13-as>

Gyulaháza község a Nyírség észak-keleti részén található település. A falu neve személynév eredetű. Névadója a XIII. sz. végén élt, egy 1305-i oklevélben említett Gyula nevű birtokos volt. Lakóinak száma 2100-2150 fő között változik. A felnőtt lakosság többsége fizikai munkából él, elsősorban mezőgazdasági termeléssel foglalkoznak. A községben több kisebb vállalkozás működik, melyek főleg a lakosság igényeit elégítik ki. A lakosok zöme a közeli Kisvárdra városban igyekszik munkalehetőséget találni.⁴⁸

A településnek modern 14 tantermes általános iskolája, nemzetközi méretű tornacsarnoka, fedett nézőteres sportpálya, fedett tanuszodája, 50 fős idős embernek otthont adó Idősek Ápoló- Gondozó Otthona, 50 férőhelyes óvodája, háziorvosi és fogorvosi rendelője, gyógyszertára, művelődési háza, könyvtára, étterme, repüléstörténeti, hagyományőrző kiállítóterme van. Jelentős a községben a munkanélküliség, a munkanélküli ráta eléri a megyei szintet.⁴⁹

⁴⁷ <http://www.fenyesselitke.hu/index.php/intezmenyek/122-koezsegi-koenyvtar-fenyesselitke>

⁴⁸ <http://www.altisk-gyh.sulinet.hu/>

⁴⁹ Gyulaháza Község honlapja: <https://www.gyulahaza.hu/index.php/telepulestortenet> letöltés dátuma 2019.06.27.

A Gyulaházán található humán közszolgáltatást végző intézmények

Alapfokú közoktatási intézmények	Életfa Óvoda Dr. Kozma Pál Általános Iskola
Közművelődési Intézmények	Községi és Iskolai Könyvtár
Szociális Intézmények	Idősek Ápoló-Gondozó Otthona
Gyulaháza Község Önkormányzata	

Az intézmények bemutatása röviden

Életfa Óvoda

Az óvoda 1964-ben nyitotta meg kapuit Gyulaháza központjában, az Általános Iskola és a Kultúrház szomszédságában. Kezdetben két csoporttal működött, majd 1985-ben az egyre növekvő születési arányszám következtében, újabb csoportszobával és konyhával bővült. Hamarosan ez is szűknek bizonyult, hiszen folyamatosan 35-37 fős magas csoportlétszámokkal dolgoztak és sok jelentkezőt nem tudtak felvenni. 2000-ben a konyha új épületbe költözött, így adott volt a hely egy újabb csoportszoba kialakítására. Azóta nem kell elutasítani egyetlen jelentkezőt sem és a csoportlétszámok is megfelelőek. 2003. nyarán újabb rekonstrukció vált szükségesszerűvé, a régi épületszárny megsüllyed, a tetőszerkezet elkorhadt. Az építkezés ideje alatt két gyermekcsoportot a kultúrházban helyeztek el. Még ez év karácsonyán birtokba vehették a megújult és megszépült csoportszobákat, mosdókat. 2004. szeptemberében a gyermeklétszám drasztikus csökkenése következtében szükségessé vált 1 csoport megszüntetése.⁵⁰

Dr. Kozma Pál Általános Iskola

Az oktató-nevelő munka tárgyi feltételei biztosítottak az iskolában. Jelenleg az oktatás 14 osztályterem, számítástechnika szaktanteremben, tornacsarnok és a tanuszodában folyik. Sportlétesítményeik körzeti és kistérségi feladatokat is ellátnak. Az audiovizuális eszközöket, számítógépes állományukat saját ill. pályázati pénzből folyamatosan bővítik. Rendelkeznek szélessávú internet hozzáféréssel, Sulinet hálózattal. Könyvtári állományuk kb. 9000 kötetes, melyet folyamatosan bővítenek. Az intézmény állaga jó, a karbantartási, felújítási munkálatok folyamatosan történnek. Az iskola udvara tágas, környezete esztétikus, gondozott. A következő tanévekben a tanulócsoporthoz száma, illetve a tanulók létszáma csökkenő tendenciát mutat. Az eltérő képességű, sajátos nevelésű tanulók száma viszont nő, ezért számukra fejlesztő szobát rendeztek be. Az oktatás színvonalának emelése érdekében - iskola felújítása során - nyelvi labort, multimédia szaktantermet, valamint természettudományos szaktantermet

⁵⁰ <http://www.altisk-gyh.sulinet.hu/>

alakítanak ki. Az oktató-nevelő munka feltételei biztosítottak, a tantestület jelenlegi létszáma 21 fő. Valamennyi pedagógus rendelkezik az előírt iskolai végzettséggel, szakképesítéssel.

Tizsakanyár

8. ábra - forrás:
https://hu.wikipedia.org/wiki/Tizsakany%C3%A1r#/media/F%C3%A1jl:A_Ii.R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc_Tisza-h%C3%ADd.jpg

Kisvárdától 6 km-re, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megye határán, a Tisza partján Tizsakanyár településen található község, mely mind Sárospatak, mind Nyíregyháza irányából jó minőségű aszfaltozott úton egész évben, bármilyen időjárás esetén könnyen megközelíthető. A település a megyeszékhelytől 50 kilométerre található, jelenlegi lakossága 1683 fő. A többi településhez hasonlóan itt is jelen van háziorvosi ellátás, könyvtár, általános iskola és óvoda. Tizsakanyár lakosságának összetétele heterogén, így a családok életmódja, anyagi viszonyai nagyon változók - a munkaképes korú lakosság közel 40%-a munkanélküli. Nehéz körülmények között él a község roma lakossága, többségük munkanélküli, segélyezett.⁵¹

A Tizsakanyáron található humán közszolgáltatást végző intézmények

Alapfokú közoktatási intézmények	Sün Balázs Óvoda
	Hunyadi Mátyás Általános Iskola
Közművelődési Intézmények	Községi és Iskolai Könyvtár
Dombrádi Közös Önkormányzati Hivatal Tizsakanyári Kirendeltsége	
Tizsakanyár Község Önkormányzat	

Az intézmények bemutatása röviden

Sün Balázs Óvoda

A Sün Balázs Napköziotthonos Óvoda közös igazgatású köznevelési intézményegységből, a 2013-as majd a 2014-es évi átszervezés után önálló óvodaként működik tovább. Az intézmény pedagógiai programja legfőbb jellemzője a „megőrizve megtartani és továbbfejleszteni”. Ebből következően a Tizsakanyári nevelési intézmény az átszervezéseket követően is megtartja korábbi pedagógiai hitvallását, arculatát, sajátosságait.

⁵¹ A Hunyadi Mátyás Általános Iskola pedagógiai programjából

Az óvoda a falu középpontjában az általános iskola szomszédságában található, az épület 1969-ben épült. Folyamatos belső átalakítással és bővítéssel, 3 csoportos óvodaként működött, 2018 augusztusig. A 2018-19-es évet már csak 2 csoporttal indították.

Az intézmény 75 férőhellyel rendelkezik, a beiratkozó gyerekek létszáma csökkenő tendenciát mutat, jelenleg 45 gyermeket nevelnek. Intézménybe minden jelentkező 2,5-7 éves korú gyermek felvételt nyer. Az épület megfelelő komforttal rendelkezik, vonzó, tiszta, esztétikus külső és belső környezetben fogadják az eltérő szociokulturális helyzetű családok gyermekeit. A szülők nagy része munkanélküli, sajnos a cigány szülők között analfabéta is van. A családok életkörülményei az utóbbi években sokat romlottak, főleg a cigány családoknál tapasztalható nagyobb mértékben. Az óvodás korú gyermekek 95 százaléka cigány származású.

Csoportonként két óvodapedagógus dolgozik a pedagógiai programjuk megvalósításában és a gyermekek életének irányításában. Az óvónői párokat a vezető úgy alakítja, hogy egymást jól kiegészítsék, együtt terveznek, gondolkodnak, összehangolják a feladataikat. Pedagógiai elvekben egységesek, míg módszereikben különbözőek. A pedagógusok képesek az együttműködésre, egymás tiszteletére, megbecsülésére. A különbözőségeket, a másságot elfogadják, tiszteletben tartják, lehetőséget biztosítanak az önállóságra, a kezdeményezésre. A nevelőtestület összetételénél fogva kihívás előtt áll elsősorban a szakmai tapasztalat bővítése terén. A folyamatos önképzésre és a szervezett továbbképzéseken való részvételre szükséges ösztönözni a pályakezdő pedagógusokat. A jövőben az egységesítés, a nevelőtestület összekovácsolása, a lelkesítés és a tanulás lesz a cél.⁵²

Hunyadi Mátyás Általános Iskola

9. ábra - forrás: Az iskola facebook oldala

Nehéz körülmények között él a község roma lakossága, többségük munkanélküli, segélyezett. Az iskola tanulóinak közel 60 %-át adják e családok gyermekei, akiknek az iskolakezdést sokszor kudarc kíséri, s közöttük legmagasabb a túlkorosak, az osztályismétlők száma. Tanulóik több mint 70%-a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű. Indulási hátrányaik a család szocializációs hiányaira, valamint a családok értékrendjének és anyagi viszonyainak elégtelenségére

vezethető vissza. A tanulók szüleinek többsége erőn felül igyekszik biztosítani a nyugodt tanuláshoz szükséges körülményeket, taneszközöket, de a fokozott munkavállalás miatt kevesebb idejük marad a

⁵² https://www.kir.hu/KIR2_INFO/pub/Index/202471

gyermekekkel való foglalkozásra, együttlétre. Nevelő és oktató munkájuk a fenti helyzethez igazodik: tanórán és tanórán kívül megpróbálják segíteni a nehéz körülmények között élő, hátrányokkal induló tanulók felzárkóztatását, ugyanakkor kiemelt fontosságúnak tekintik a tehetséges, jó képességű gyermekek fejlesztését. Gyakorlati példát kívánnak adni arra, hogy problémás tanulói összetételű iskola is képes minőségileg színvonalas munkát végezni, eredményesen dolgozni. A társadalom, a pedagógusok és a szülők célja azonos: gyermekeikből művelt, jól képzett, az életben boldogulni tudó embereket szeretnének nevelni.

2007-ben változás következett be az intézmény életében. Tiszakanyár község Önkormányzatának Képviselőtestülete és Újdombrád község Önkormányzatának Képviselőtestülete úgy döntött, hogy kötelező közoktatási közfeladatait intézményi társulás keretében teljesítik, így a két intézmény közös igazgatás alá tartozik. Az iskola tanulólétszáma 200 fő körül van. A demográfiai mutatók alapján ez csökkenő tendenciát mutat. Évfolyamonként egy, ritkán két osztállyal kell számolni.

A tantestületi létszám a mindenkori tanulócsoportok számához és az ellátandó feladatok mennyiségéhez igazodik. A szakos ellátottság alsó tagozatban 100%, viszont felső tagozatban az óraszámok emelése miatt ez csorbult. Céljuk természetesen valamennyi tantárgy szakos ellátása. 1-3. évfolyamon egész napos iskolai rendszerben tanulnak tanulók, lehetőség szerint a 4-8. évfolyamon napközis és tanulószobai ellátást /igény szerint menzát /biztosítanak. Az iskolavezetés és pedagógusok minden lehetőséget kihasználnak a nevelés és oktatás hatékonyságának, színvonalának emelése érdekében. Nevelőik több száz órás tanfolyam elvégzését igazoló tanúsítvánnyal rendelkeznek, amelyek tapasztalatait igyekeznek beépíteni a mindennapi gyakorlatba. Az iskola büszkesége a nyelvi labor, számítógépes és a média szaktanterem, - ahol korszerű informatikai és számítástechnikai ismereteket sajátíthatnak el a tanulók már 3. évfolyamtól kezdve - ill. valamennyi tantermükben biztosított az Internet hozzáférés. Adottak a mindennapi sportolás lehetőségei is, hiszen tornatermük, sportpályáik kielégítik az igényeket.⁵³

⁵³ A Hunyadi Mátyás Általános Iskola pedagógiai programjából

Az adatbázis, valamint a dolgozói kérdőívek eredménye

A tanulmány alapját primer és szekunder kutatás adja. A szekunder kutatás elsősorban a humán közszolgáltatói adatbázis dokumentumelemzésére támaszkodik, primer kutatásként az adatbázisban szereplő személyekkel interjúk készültek. Az elemzés az ő általuk adott válaszokat veti össze az adatbázisban szereplő adatokkal, valamint a későbbiekben az érintett intézmények vezetőivel készült interjúkra adott válaszokkal. A primer kutatás 2019. májusában készült.

Kisvárda

Kisvárdai Egyesített Óvoda

Az intézményvezető szerint jelenleg nincs kapacitáshiány, kapacitásbővítést azonban tervez, egy fő gyógypedagógust kíván a jövőben felvenni. A kollégák terhelését, kapacitáskihasználtságát megfelelőnek ítéli meg. Az Egyesített óvoda a hat feladatellátási helyen 66 főt foglalkoztat az intézményvezetővel és a tagintézmény vezetőikkel együtt.

Az óvodai dolgozók véleménye alapvetően három csoportra oszlik: egy részük az intézményvezetővel egyetértésben úgy gondolja, hogy nincs kapacitáshiány, bővítés nem szükséges. A dajkák nagyobb része jelezte, hogy nem tudja munkaidejében egyidejűleg a konyhai és a dajkai feladatokat is ellátni, így egyrészt a munkaidő letelte után végez csak a napi feladataival, másrészt nem tud elegendő időt a csoportban tölteni, ezzel segítve az óvónőket. Az óvónők nagy része úgy véli, hogy szükség lenne gyógypedagógusra, pedagógiai asszisztensre, logopédusra. Ők egyöntetűen azt jelölték meg, hogy ezen pozíciók betöltésére azért lenne szükség, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekekre, az ő egyéni fejlesztésükre több idő jusson, valamint nagyobb szakértelemmel fordulhassanak feléjük.

Várday István Városi Könyvtár

A könyvtár esetében az intézményvezető úgy látja, a feladatellátás biztosított. Megjegyzi ugyanakkor, hogy a rendkívül alacsony bér miatt a munkaerőfelvétel nagy nehézséget okozna. Jelenleg közalkalmazotti jogviszonyban az igazgató, valamint nyolc beosztott dolgozik a könyvtárban. A munkavállalók elmondása alapján minimális létszámmal működik a könyvtár, ebből fakadóan, ha valaki szabadságra, táppénzre megy a helyettesítése nem minden esetben oldható meg. Szükségét érzik informatikus, gyermekkönyvtáros alkalmazásának is.

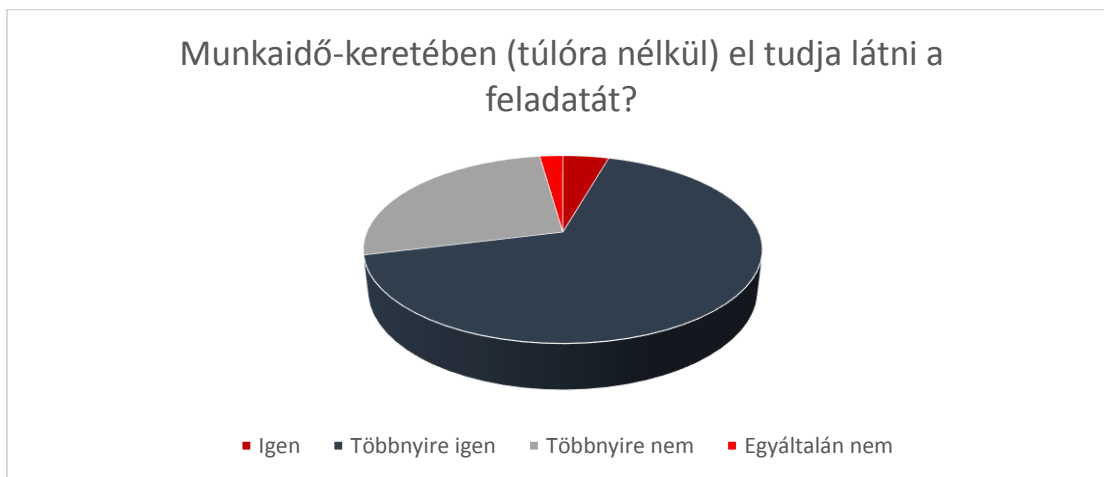
Kisvárdai Közös Önkormányzati Hivatal

Az Önkormányzati Hivatalban a jegyzőn kívül 44 fő dolgozik, ebből mindössze két fő határozott idejű köztisztviselői jogviszonyban, a többi 42 fő határozatlan idejű köztisztviselőként tölti be pozícióját. A jegyző szerint a kollégái mind túlterheltek, de kapacitásbővítés a pénzügyi fedezet hiánya miatt nem

tervezhető. Az intézményben lévő betöltetlen munkakört már egy éve nem tudják betölteni, mivel a jelentkezők pozíció betöltéséhez szükséges munkaidő-beosztást nem vállalják.

Érdekes tény, hogy ezzel szemben a 44 kollégából csupán 12 mondja azt, hogy többnyire nem tudja feladatait a munkaidején belül, túlóra nélkül ellátni.

A megkérdezett kollégák nagy része úgy látja, hogy az intézménynél nincs munkaerőhiány, azonban számos megkérdezett jelezte, hogy nagy szükség lenne könyvelőre, informatikusra, közterület-felügyelőre, valamint egyéb, tovább nem specifikált államigazgatási végzettségű kollégára. Habár a többség a munkaidőt betartja, vagy többnyire betartja, a szükséges feladatokat azonban nem tudják határidőre ellátni, így az elvégzetlen feladatok egyre inkább halmozódnak a kapacitáshiány okán. Az intézményben több túlképzett munkavállaló is található, pl. felsőfokú végzettségű közterület-felügyelő.

10. ábra - saját szerkesztésű ábra a kérdőíves felmérés eredményei alapján

11. ábra - saját szerkesztésű ábra a kérdőíves felmérés eredményei alapján

Városi Egészségügyi Alapellátás

Az alapellátásban orvoshiány, egészségügyi dolgozó hiány tapasztalható, egy gyermekorvosi praxis évek óta betöltetlen. Kapacitásbővítés nem értelmezhető, mivel a meglévő státuszokat sem tudják munkaerővel feltölteni. Sajnos a gyermekorvosi praxisok betöltetlensége az egész régióban tapasztalható általános probléma, melynek feloldása önmagában Kisvárda városától nem várható.

Rétközi Múzeum

Az intézményvezető véleménye szerint szükség lenne az intézményben néprajzosra, restaurátorra és gyűjteménykezelőre is, amennyiben lesz erre fenntartói fedezet. Majdnem mindenki messze kapacitáson felül, legalább 150 százalékosan teljesít. A kimondottan múzeumi szakemberek hivatásszerűen végzik a feladatukat. Jelenleg az intézménynél múzeumpedagógus munkakör betöltésére van szükség.

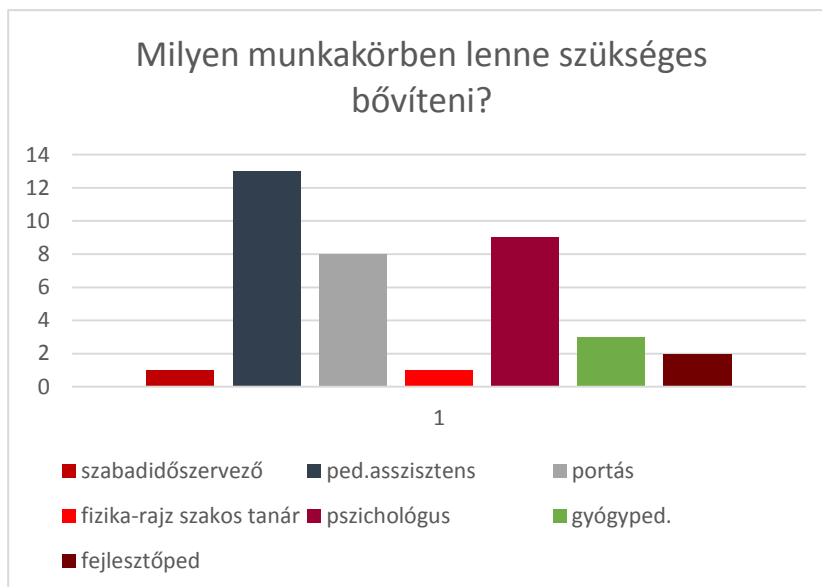
A múzeum régésze elmondta, hogy a beruházásokhoz kötött és törvény által előírt régészeti szakfelügyelet nem veszi, mert nem is veheti figyelembe a hivatalos munkaidőt. Sokszor mennek ki szakfelügyeletre hétvégén, valamint munkaidő után. A régészeti munka csapatot feltételez, de nincs régésztechnikus, restaurátor, rajzoló. Számos feladatot csak munkaidőn kívül és/vagy külsőssel lehet megoldani és bizonyos típusú ásatásokat nem tudnak elvégezni kapacitás hiányában.

A múzeumpedagógus véleménye szerint a foglalkozások alkalmával csak külsős segítséget tudnak igénybe venni és ez esetleges. Nincs elég ember rendezvények szervezésére és lebonyolítására, weboldal működtetésére, pályázatírásra, pályázatok lebonyolítására.

Somogyi Rezső Általános Iskola

Az intézményvezető kapacitáshiányt egyáltalán nem lát, a munkavállalóknak több mint fele azonban úgy véli, hogy többnyire nem vagy egyáltalán nem tudja az összes feladatát a napi munkaidejében ellátni.

Arra a kérdésre, hogy mely pozíció vagy pozíciók kiírására/betöltésére lenne szükség, több válasz is érkezett, azonban a pedagógiai asszisztens szükségességét érdemes kiemelni. Ezen kívül sokan hiányolták még a portás munkakörbe kolléga felvételét, valamint pszichológusra is igen nagy igény mutatkozik. Kevesebben jelezték fejlesztőpedagógus, tanár, szabadidőszervező kolléga hiányát.

Teichmann Vilmos Általános Iskola

Az iskola bemutatkozásával ellentétben az iskolában egyértelmű munkaerőhiány állapítható meg. A pedagógusok túlterheltek, sok az intézményben az SNI-s, BTMN-s tanuló, a rászoruló, akiknek külön figyelemre, nagyobb törődésre lenne szükségük, de a jelenlegi túlterheltség mellett ez kevésbé megoldható. A legnagyobb szükség az intézmény esetében pedagógiai asszisztensre van, aki a BTMN-es és SNI-s osztályokban segíthetné a munkát, gyógypedagógusra pedig helyben szintén az SNI-s gyermekek miatt van szükség. Ezen kívül hiányolnak az intézményben pszichológust, drámapedagógust (a jelenlegi szakember két év múlva nyugdíjba megy), informatikust és fejlesztő pedagógust. A kapacitáshiány miatt a pedagógusok arra panaszkodnak a túlterheltség miatt, hogy a problémákat kis csoportokban vagy egyénileg lehetne jobban kezelni, és a nehezen kezelhető gyermekeknek nem tudnak minden esetben szakszerű segítséget nyújtani.

Vári Emil Általános Iskola

Az intézményvezető a kollégák kapacitáskihasználtságát százszázalékosnak látja, de kapacitáshiányt nem érzékel, bővítés nem tervezett.

A munkatársak szinte egyenlő arányban nyilatkozták, hogy munkaidejükben „többnyire igen”, illetve „többnyire nem” tudják a feladataikat ellátni, ugyanakkor kilenc fő válasza „egyáltalán nem” és csupán egy fő válaszolta, hogy munkaidejében, túlóra nélkül el tudja végezni a feladatait.

A megkérdezett pedagógusok közül 13-an nem jelezték, hogy szükség lenne újabb munkatársakra, ugyanakkor rendkívül sok visszajelzés érkezett hiányzó pszichológusról, pedagógiai asszisztensről, rendszergazdáról.

12. ábra - saját szerkesztés a pedagógusok megkérdezése alapján

Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza

Az intézmény egy betöltetlen, nyitott pozícióval rendelkezik 2018 májusa óta, ugyanakkor a pozíció betöltését az önkormányzat nem engedélyezi. Az intézményvezető szerint kollégái túlterheltek, mellyel a megkérdezett dolgozók is egyetértenek: mindannyian vagy egyáltalán nem, vagy többnyire nem tudnak a munkaidőn belül, túlóra nélkül a feladataikkal végezni. Ehhez még hozzátartozik, hogy a rendezvények, esti, délutáni előadások eleve a jelenlegi munkaidőn kívül esnek, melyen a munkaerő-állomány bővítése mellett munkaidőkeret bevezetésével is lehetne segíteni. A munkatársak legégetőbbnek informatikus és technikus felvételét látják, de adminisztrátorra, takarítóra, kulturális szakemberre is szükség lenne. A hiányzó kapacitást a meglévő dolgozóknak kell ellátni, ez többlet terhet jelent a szakalkalmazottaknak. A feladatok elvégzése csúszik, a határidők tartása nehézséget okoz. Egyes munkaterületeken, pl. marketing, közönségszervezés, archiválás, dokumentálás, a feladatvégzés folyamatos lemaradásban van, a munkatársak folyamatos túlórákra kényszerülnek.

Kisvárda és Térsége Szociális Szolgálat

A Szociális szolgálat tevékenysége nagyon sokrétű, az intézményhez tartozik az Idősek Otthona, az Idősek Klubja, a Hajléktalanok Átmeneti Szállása, fogyatékos személyek nappali ellátása, bölcsőde és családi napközi, gyermekjóléti szolgálat, valamint egyéb szolgáltatásokat, ellátásokat is nyújtanak. Összesen jelenleg 125 fő dolgozik itt, de bővítés mindenképpen szükségszerűnek tűnik.

Az intézményvezető egyértelműen kijelenti, hogy kapacitáshiánnyal küzdenek, de betöltetlen munkakör nincs, így a kapacitásproblémát csak újabb pozíció kiírásával lehetne orvosolni. Az intézményvezető szerint szükség lenne gondozóra, bölcsődei dajkára, könyvelőre, pénzügyi-számviteli szakemberre, családsegítőre, gyógypedagógusra, mentálhigiénés szakemberre, a technikai munkakörök tekintetében pedig portásra, takarítóra és karbantartóra is.

A munkavállalók válaszai alapján is egyértelműen kirajzolódik, hogy melyik intézményben mely pozíciókban a legsúlyosabb a munkaerőhiány.

A hajléktalanok nappali ellátása kapcsán a munkavállalók mindegyike a portás pozíciót jelölte meg hiánynak, mivel így a gondozók is ellátnak portás feladatokat. A bölcsődében a kisgyermeknevelők véleménye szerint nincs kapacitáshiány, a dajkák azonban azt állítják, hiány van dajkából, takarítóból, karbantartóból. A fogyatékosok nappali ellátásánál több hiányzó munkakört említenek, de egyik munkakör sem került egyöntetűen megjelölésre, a gyógypedagógus, takarító, gondozó és udvari munkás is néhány dolgozó által került megjelölésre. Az idősek nappali ellátása kapcsán nem merül fel kapacitáshiány, az idősek otthonából azonban hiányzik gyógyszeres nővér, szakápoló és főállású takarító. Nagyon egyértelműen kirajzolódik, hogy szükség van családsegítőre, pszichológusra, óvodai és iskolai segítőre, kórházi szociális munkásra. A házi segítségnyújtás kapcsán minden dolgozó a folyamatos helyettesítésekre panaszkodik, ami miatt túlterheltek, és az ellátottakra kevesebb idő jut, így ide mindenképp további gondozók felvétele javasolt. Összességében a leterheltségnél a dolgozók nagyobb problémának látják, hogy csúsznak az adminisztrációs feladatokkal és a gondozottakra, ellátottakra, gyermekekre, segítségre szorulóakra jut sokkal kevesebb idő és figyelem, mint ami szükséges lenne.

13. ábra - Saját szerkesztésű diagram a Szociális Szolgálat dolgozói kérdőíve alapján

A 125 dolgozóból 108 végzettségének, képzettségének megfelelő munkakörben dolgozik, további 9 fő a „többnyire igen” választ jelölte meg erre a kérdésre, de hozzá kell tenni, hogy sok az átképzett munkavállaló, aki eredeti végzettségének megfelelő munkát nem talált, majd a továbbképzés, átképzés után tudott elhelyezkedni a megfelelő munkakörben.

Bessenyei György Gimnázium

Az intézmény 88 megkérdezett munkavállalójából csupán hat fő nyilatkozta azt, hogy mindig el tudja végezni munkaidejében a feladatait, további 26 fő többnyire belefér a munkaidejébe, azonban 47-en, tehát a munkavállalók több mint fele egyáltalán nem vagy többnyire nem tudja munkáját túlórázás nélkül ellátni. Ennek ellenére a válaszadók kiugró többsége úgy látja, hogy az intézménynél nincs kapacitáshiány (48 fő), csupán 13 fő választotta a második legtöbb szavazatot kapott pedagógiai asszisztentst, mint hiányzó munkakört, a különböző szakos tanárookra pedig csak elvétve érkezett szavazat.

Weiner Leó Alapfokú Művészeti Iskola

Az intézményvezető által megadott információk alapján több éve van betöltetlen munkakör az intézményben, melyre nem érkezik jelentkezés. Szükségét látja kapacitásbővítésnek, zongoratanár, fuvolatanár, ütőtanár és intézményvezető helyettes is hiányzik az iskolából.

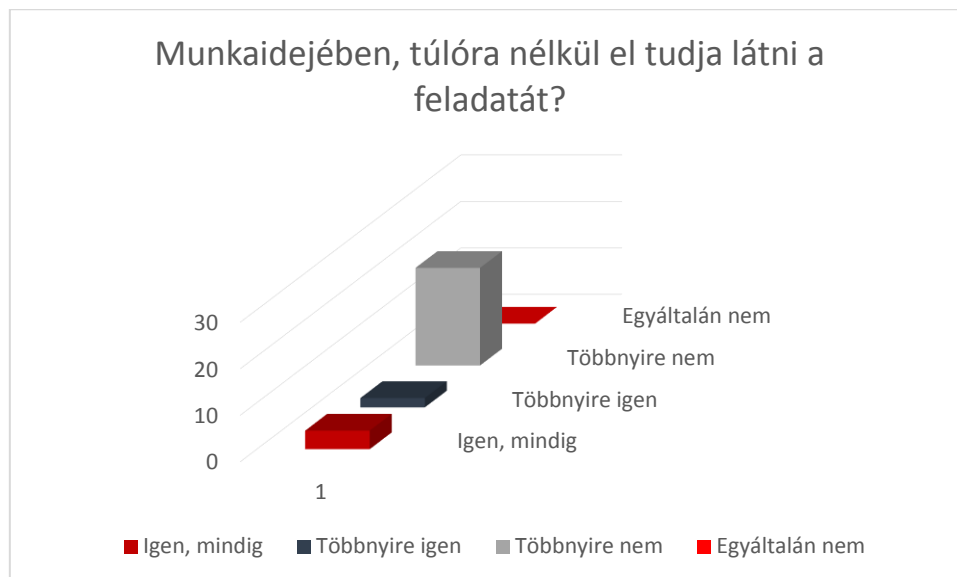
A tanárok szinte egybehangzó véleménye megegyezik a megbízott igazgató véleményével. Hozzáteszik, hogy kevesebb gyermeket tud az iskola jelen helyzetben felvenni, mint korábban, a csoportos órák létszáma, zenekar nőhetne a bővítéssel, valamint a jelentős túlterheltség a pedagógusok túlterheltsége a feladatellátást is akadályozza, a növendékek szempontjából pedig hátrányos a viszonylag kevés zongorakíséret.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kisvárdai Tagintézménye

A feltett kérdéseket harminc fő válaszolta meg, logopédusok, fejlesztőpedagógusok, igazgató és helyettese, pszichológus, valamint mesterpedagógus és szakszolgálati titkárok is. Minden munkavállaló heti negyven órában dolgozik, három fő kivételével határozatlan idejű közalkalmazotti jogviszonyban. A három fő munkavállaló határozott idejű közalkalmazotti jogviszonyban látja el feladatát.

Önbevallás alapján munkaidejébe minden esetben csak négy fő fér bele, további két fő többnyire belefér, az összes többi válaszadó azonban többnyire csak túlórával tudja ellátni a feladatát.

Az intézményvezető elmondása alapján egy gyógytestnevelői pozíció betöltetlen már egy éve, ennek okaként a szakemberhiányt jelöli meg. További egy pozíciót kíván létrehozni és logopédust felvenni. Kollégáinak kapacitáskihasználtságát teljesnek ítéli meg.

14. ábra- saját szerkesztésű diagram a munkavállalók által adott válaszok alapján

A fenti diagramból jól kirajzolódik, hogy a munkavállalók többsége többnyire nem tudja feladatait túlóra nélkül ellátni. Mindössze négy fő jelölte meg, hogy mindig végez feladataival munkaidejében és további két fő jelölte meg, hogy többnyire belefér a munkaidejébe.

A munkavállalók véleménye egybeesik az intézményvezetővel, miszerint gyógypedagógusra és logopédusra lenne a legégetőbb szükség. Ennek okán hosszadalmas az ellátásra szoruló körében a várólista, nehezen tudják ellátni a sürgős eseteket, sok az ellátatlan gyermek. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a Szociális Szolgálatnál tapasztalható szakemberhiány miatt onnan is ebbe az intézménybe küldik tovább az ellátásra szoruló gyermekeket, mely tovább erősíti a túlterheltséget.

Amennyiben konduktort, mozgásterapeutát sikerülne az intézménybe felvenni, tovább bővílné a szolgáltatások köre.

II. Rákóczi Ferenc Szakközép és Szakiskola

Számos pedagógus hiányzik az intézményből, sok a helyettesítés, illetve az óraadó tanár. Az oktatás színvonala emelkedne, ha a gyermekek szisztematikus képzést kaphatnának, egyazon tanártól és a pedagógusok is kevésbé lennének túlterhelve. A rendszeres helyettesítés gátolja a tanulók következetes fejlődését, valamint osztályozási problémákat okoz, a sok óraadó miatt nincs „gazdája” egyes osztályoknak, sok a bepótolhatatlan elmaradás.

Anarcs

Czóbel Minka Óvoda, Bölcsőde és Konyha

A megbízott intézményvezető egy fő óvodapedagógus hiányát jelezte, ez a pozíció fél éve betöltetlen, ennek oka, hogy a pozícióra még az éppen nyugdíjazás alatt lévő korábbi óvodavezető pozícióját nem lehet még kiírni. Ennek ellenére az intézményvezető munkatársai terhelését elfogadhatónak ítéli meg.

Az óvodapedagógusok és a kisgyermeknevelők úgy látják, szükséges lenne mihamarabb egy óvodapedagógussal bővíteni a létszámot, hogy az óvónőkre háruló terhelés csökkenhessen, így nagyobb figyelmet tudjanak szentelni a gyermekekre.

Közös Fenntartású Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészetoktatás és Könyvtár Tornyospálca Czóbel Minka Tagintézménye

Az intézményvezető kollégái kapacitáskihasználtságát optimálisnak ítéli, bővítés nem tervezett. Ebben teljes egyetértés mutatkozik az intézmény munkavállalóival is, akik szintén nem látják szükségét a bővítésnek, annak ellenére, hogy néhányan egyáltalán nem tudják a munkaidejükben, túlóra nélkül a feladataikat ellátni.

Az intézmény dolgozói összességében nem túl motiváltak a képzések tekintetében, de a pedagógusok kötelező továbbképzései miatt valószínűsíthető, hogy egyéb képzés biztosítása a számukra előírtakon kívül nem szükséges. Amennyiben költsége nem lenne, valamint az iskolában, munkaidőben zajlana, van olyan munkavállaló, aki jelnyelvi képzésen, egy fő pedig sporttal kapcsolatos továbbképzésen venne részt.

Községi és Iskolai Könyvtár

Anarcs a könyvtár két fő munkavállalót foglalkoztat: egy könyvtárost és egy segéd könyvtárost.

A könyvtáros végzettsége informatikus és villanyszerelő, a segéd könyvtáros szervező üzemmérnök képesítéssel rendelkezik, tehát egyik munkavállaló sem a képzettségének megfelelő munkakörben helyezkedett el. A könyvtáros végzettsége némiképp kapcsolódik a munkájához és motivált a jelen munkakörhöz kapcsolódó képzések tekintetében, a segéd könyvtáros azonban túlképzett, főiskolai szintű üzemmérnöki végzettséggel rendelkezik, azonban nem talált végzettségének megfelelő munkakört. Ő számítástechnikai képzésen venne szívesen részt, melyet valószínűleg jelen munkakörében tudna is hasznosítani.

Anarcs Község Önkormányzata

A vezetőség szerint kapacitáshiány nincs az intézményben, de van munkakör, mely néhány hónapja betöltetlen (belső gondnok), a jövőben irodai dolgozók alkalmazását fontolgatják. A dolgozók nagyobb része is azon a véleményen van, hogy nincs kapacitásprobléma.

Tizsakanyár

Tizsakanyáron összesen 25 fő munkavállaló adatait tartalmazza az adatbázis és a primer kutatás is, ők összesen három intézményben dolgoznak.

Sün Balázs Óvoda

Az Óvoda dolgozói létszáma 6 fő: az óvodavezető egyben óvodapedagógus is, mellette 2 fő óvodapedagógus és 3 fő dajka dolgozik az intézményben, mindannyian határozatlan idejű szerződéssel.

Míg minden dajka önbevallása szerint a munkáját a heti negyven órás munkaidejében el tudja látni, minden óvónő, az óvodavezetővel együtt azt nyilatkozta, hogy többnyire nem elegendő a napi nyolcórás munkaidő a feladatok ellátására.

Bízató, hogy mind a hat munkavállaló képzettségének megfelelő munkakörben dolgozik, a szervezetnél eltöltött időkből pedig az olvasható ki, hogy a fluktuáció nem jellemző.

Az óvónők és az óvodavezető számos kiegészítő képzésen vettek már részt, melyek mind a munkakörüknek megfelelő irányultságúak, többek között: konfliktuskezelés, agressziókezelés, hátránycsökkentés, tehetséggondozás, drámapedagógia, óvodai esélyteremtés. A dajkák egyéb képzettséggel nem rendelkeznek.

Hunyadi Mátyás Általános Iskola

Az intézmény létszáma 20 fő. Az intézményvezető nyilatkozata alapján testnevelés szakos pedagógust keresnek, de a pozícióra nincs jelentkező. A gyermekek folyamatos létszámcsökkenése okán a kapacitásnövelést nem látja indokoltnak.

A munkavállalók nagy többsége úgy látja, hogy habár többnyire a munkaidejükben végezni tudnak a feladataikkal, nagy terhet ró rájuk az intézményben a kapacitáshiány, mely egyrészt a már említett hiányzó testnevelés szakos tanár miatt van, másrészt azért, mert a kapacitásproblémákat az iskola óraadókkal oldja meg, az óraadók azonban az iskola mindennapi életében nem vesznek részt.

A pedagógusok meglátása szerint az alábbi pozíciók betöltésére lenne szükség: testnevelés, rajz, technika és informatika szakos pedagógus, logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, fejlesztőpedagógus.

A munkavállalók elsősorban abban látnak nehézséget a jelen helyzetben, hogy csak az állandó állományban lévőkre hárul az ügyelet, a helyettesítés, valamint az összes tanórán kívüli tevékenység, így a táboroztatás is, mely igen sok plusz terhet tesz a vállukra. Ezen kívül a hiányolt szakmák betöltése (mint a fejlesztőpedagógus, logopédus, pszichológus) az egyéni bánásmódot igénylő tanulók kapcsán jelentősen könnyebbséget. Összességében azt látják megoldandónak, hogy többen vegyenek részt az iskola mindennapi életében, így a meglévő állomány terhelése csökkenhetne.

Községi és Iskolai Könyvtár

A könyvtár mindössze egy fővel működik, aki így intézményvezetői és dolgozói feladatokat is ellát, tehát a vezetői és munkavállalók közötti vélemény esetleges eltérése nem értelmezhető.

A hölgy feladatát nyugdíj mellett látja el, könyvtárosi végzettsége nincs, azonban véleménye szerint nem szükséges sem képzéssel, sem plusz munkaerő felvételével az intézmény kapacitását növelni.

Dombrádi Közös Önkormányzati Hivatal Tiszakanyári Kirendeltsége

Az Önkormányzati Hivatalban a polgármesteren és az aljegyzőn kívül hét fő dolgozik. A munkavállalók válaszai alapján az körvonalazódik, hogy a pénzügyi területen van túlterheltség, így pénzügyes kolléga felvétele megfontolandó, amennyiben a munkakör betölthető, ellenkező esetben a probléma megoldására átképzés javasolt. Ezen leterheltség ellenére mindenki azt válaszolta, hogy többnyire munkaidejében el tudja végezni feladatait.

15. ábra - A Tiszakanyári Önkormányzati Hivatal - forrás: <https://www.tiszakanyar.hu/kapcsolat/hivatal>

Gyulaháza

Gyulaházai Életfa Óvoda

Az intézményvezető úgy látja, hogy habár a költségvetésben nem szerepel, szükség lenne pedagógiai asszisztensre, mivel kollégái sokszor túlterheltek. Az óvónőkre hárulnak az egyéni fejlesztéssel kapcsolatos feladatok, valamint az adminisztráció is sok terhet ró rájuk, melyen pedagógiai asszisztenssel segíteni lehetne. Szintén segítené a munkavállalókat egy karbantartó, aki az udvari játékokat rendben tartaná. Az óvónők főleg arra panaszkodnak, hogy ezen plusz feladatok ellátása miatt a gyermekekkel kevesebb időt tudnak tölteni.

Idősek Ápoló- Gondozó otthona

Az intézményvezető elmondása alapján a teltlétszámmal működő intézmény dolgozói létszáma a jogszabályi előírásoknak megfelelő kapacitással bír, az intézményben kapacitáshiány nincs. A lehetőségeknek megfelelően ennek ellenére tervez kapacitásbővítést, az igények megnövekedtek, így férőhelyszámot kellene növelni, ehhez pedig emelni kell majd a dolgozói létszámot. Az intézményvezető meglátása szerint egyre nagyobb gondozási szükségletet igénylő ellátottak egyre nagyobb terhet mérnek a gondozókra, a dolgozók túlterheltek. Kevés idő jut egy ellátottra, ami a minőségi munka rovására megy. Nagy a kiégés veszélye. A gondozást végző munkatársakra mind mentálisan, mind fizikálisan is nagy teher nehezedik.

A munkatársak önbevallása alapján a túlóra nem jellemző, ugyanakkor számos egyéb okuk van a panaszra.

Minden dolgozó egybehangzó véleménye, hogy szociális ápoló és gondozó munkakörbe több kollégát kellene felvenni, sőt, többen kiemelték, hogy férfi ápolóra lenne szükség a fekvő betegek emelése miatt, mely nagy fizikai megterhelés a gondozóknak.

A túlterheltség miatt nagyobb a hibalehetőség, információk siklanak el, valamint feszültséget is generál. Kevés a rövid a beszélgetésre jutó idő, pedig erre szükség lenne, mert sok az ágyhoz kötött, magányos ember. A foglalkoztató csak a járó betegekkel, gondozottakkal tartja a kapcsolatot. Túl sok a feladat: gyógyszerereztetés, étkeztetés, fürdetés, pelenkázás, mosás, az ellátottak szűkebb környezetének rendben tartása, kötözések, borotválás, demensek felügyelete, fekvőbetegek meghallgatása.

Jelen intézmény esetében a kapacitásbővítés mellett mindenképpen indokolt lenne a kiégés elkerülése érdekében tréninget tartani.

Dr. Kozma Pál Általános Iskola

A jelenlegi struktúrában egy volt kolléga nyugdíjazása óta bizonyos szakok hiányoznak az intézményben (kémia, rajz, ének), de az alacsony tanulói létszám miatt nem várható, hogy újabb munkaező felvételére lesz lehetőség, így ezen feladatokat csak óraadókkal tudják ellátni. Ezen kívül szükség lenne pedagógiai asszisztensre, pszichológusra, gyógypedagógusra, logopédusra. A pedagógusok szerint egyre több az SNI-s, BTMN-es gyermek, nehezebb megoldani a lelki sérülésekkel terhelt és kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal való foglalkozást.

Fényeslitke

Ligetszépe Óvoda

Az óvodában 10 fő munkavállaló töltötte ki a kérdőívet az intézményvezetővel együtt. Az óvodában mindössze egy dajka dolgozik, két kisgyermeknevelő, öt óvodapedagógus, valamint az intézményvezető és helyettese. Minden munkavállaló túlóra nélkül tudja feladatait ellátni, mind végzettségüknek megfelelő munkakörben dolgoznak.

Ennek megfelelően az intézményvezető szerint sincs kapacitáshiány, bővítés nem tervezett, betöltetlen munkakör sincsen, ugyanakkor a munkatársak kapacitáskihasználtsága maximális. A munkatársak véleménye megoszlik: többek szerint nincs kapacitáshiány, a munkavállalók mintegy fele szerint azonban pedagógiai asszisztensre lenne szükség, illetve érdemes lenne előre gondolni a hamarosan nyugdíjba vonuló kollégák majdani pótlására is.

Fényeslitkei Kossuth Lajos Általános Iskola

Az intézményvezető véleménye alapján részben van kapacitáshiány. A jelenleg közcélú foglalkoztatás helyett főállású karbantartó és irodai kiegészítő hatékonyabb munkát végezhetne. Egyelőre a pedagógus szükséglet rendelkezésre áll. Fenntartói döntés alapján létszámátcsoportosítás zajlik jelenleg, mely következményeként csökkenni fog az intézmény pedagógus létszáma. Jelenleg az állomány 60%-nak munkaideje kihasználtságot és feladatokkal telített, a többi kolléga esetében hatékonyabb munkavégzésre és több feladat vállalására lenne szükség.

A pedagógusok közül többen úgy látják, szükség lenne pedagógiai asszisztensre, pszichológusra, gyógypedagógusra. Ahogy más iskolákban is, itt is visszatérő probléma, hogy egyre több a magatartási zavarokkal, részképesség zavarokkal küzdő tanuló, akik számára szükség lenne a differenciált segítségre, a fejlesztő szakemberek osztatlan figyelmére, mely jelen felállásban nem valósítható meg hatékonyan, kevesebb a szükségesnél a lehetőség ezen gyermekek felzárkóztatására, fejlesztésére.

Fényeslitkei Református Szociális Szolgáltató Központ

Az intézmény ugyan nem állami fenntartású, de humán közszolgáltatást nyújt. Az intézményvezető elmondása alapján, habár az 1/2000. SzCSM. rendeletben foglaltaknak a dolgozói létszám megfelelő, sőt meghaladja azt, az ellátottak állapota mégis több ápolót kívánna, így a gyakorlatban mégis van kapacitáshiány, nagyobb létszámú ápoló-gondozó személyzetre lenne szükség.

A munkavállalók is egyöntetűen kapacitáshiányt látnak, kiemelkedően sokan jelezték, hogy férfi munkaerőre és gyógytornászra lenne főleg szükség. A munkavállalókra igen nagy fizikai terhet ró a gondozottak mozgatása, mobilizálása, a tornáztatás, mobilizálás a gondozási munka terhére megy. Mindannyian jelezték, hogy több időre lenne szükség a lelki gondozásra, beszélgetésre, de erre a jelenlegi terhelés mellett nem jut idő.

Községi Könyvtár Fényeslitke

A könyvtárban egy fő dolgozik, 2019. december 31-ig tartó, határozott idejű közalkalmazotti jogviszonyban. A település mérete miatt kapacitáshiány nem mutatkozik, bővítés, fejlesztés nem szükséges, tekintettel arra, hogy a könyvtáros bölcsész diplomája mellett segédkönyvtárosi végzettséggel is rendelkezik.

Fényeslitke község Önkormányzata

Az intézményben betöltetlen munkakör nincs, a dolgozók kapacitáskihasználtsága megfelelő mértékű. A munkatársak sem panaszkodnak kapacitáshiányról. Összesen hét fő munkavállaló töltötte ki a kérdőívet, mindannyian határozatlan idejű közalkalmazotti jogviszonyban látják el feladataikat. Hárman rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, a számviteli előadó, a pénzügyi vezető és a tanácsos, de csak a pénzügyi vezető dolgozik végzettségének megfelelő munkakörben. A munkavállalók éppen több mint fele (négy fő) többnyire nem tudja feladatait munkaidején belül ellátni, három fő többnyire igen.

Szakemberhiánnyal és munkaerőmegtartással kapcsolatos főbb megállapítások

A szakemberhiány és munkaerőmegtartás olyan aktuális problémakör, amelyre a versenyszférában a vezetők és HR szakemberek folyamatosan új meg új megoldásokat keresnek, hogy ezzel is biztosíthassák versenyelőnyüket a vetélytársakkal szemben.

A közszféra területén a fluktuáció értéke igen alacsonynak mondható a felső- és középvezetői, az értékesítői és a fizikai munkakörcsoportok tekintetében. A felső és középvezetői munkakörcsoportot vizsgálva a megkérdezettek több mint 70%-ánál nagyon alacsony a fluktuáció. Ennél érdekesebb képet mutat, hogy a közszférában a fizikai dolgozók fluktuációs mutatója 0 és 5% közé tehető, a megkérdezett szervezetek több mint 70%-nál. Nehéz erre a jelenségre magyarázatot találni, hiszen a fizikai munkakörök tekintetében nagy a kereslet egyes szakmai csoportok és szakterületek tekintetében. A versenyszférával szembeni szabályozott bértábla által nyújtott bér és egyéb juttatások, azt feltételezik, hogy a fizikai munkacsoportokba tartozó munkavállalók körében magasabb a fluktuáció, ezzel szemben a kutatási eredmények az ellenkezőjét bizonyítják. Hasonló eredményeket mutatnak az értékesítési munkakörcsoport fluktuációs mutatói, a válaszadók több mint háromnegyedénél a fluktuáció mutató csak 0 és 5% közé tehető.

A közszféra területén az egészségügy a legnagyobb mértékben érintett szakterület a nehezen betölthető pozíciók tekintetében. Az orvosi pozíciókon kívül a szakápolói és közegészségügyi szakértői pozíciók területén vannak nehezen betölthető álláslehetőségek. Az egészségügy mellett a fizikai-, az adminisztratív és műszaki munkakörök tekintetében vannak üres és nehezen betölthető álláshelyek.⁵⁴ A fenti megkérdezések alapján ezen kívül a különböző hátrányos helyzetű, speciális igényű gyermekek fejlesztésével kapcsolatos munkakörökben kiemelkedő a hiány: pszichológus, gyógypedagógus, logopédus, pedagógiai asszisztens, fejlesztőpedagógus.

A munkaerőhiány kialakulásához vezető okok

Alábbi elemzés egy 2017-ben átfogó együttműködéssel (Szent István Egyetem Menedzsment és HR Kutató Központja végezte a TESK Csoport támogatásával, Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, a Humán Szakemberek Országos Szövetsége, a Nemzeti Közszołgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kar Emberi Erőforrás Intézet és az Országos Humánmenedzsment Egyesület segítségével) létrejött kutatás eredményein alapszik. A kutatásban 707 darab vállalat és intézmény került

⁵⁴ Dr. Poór József: Szakemberhiány és munkaerőmegtartás a kulcsmunkakörökben, 2017. Kutatási Zárójelentés

megkérdezésre, valamint a nemzetközi kitekintésben 209 környező országban található szervezettől is érkeztek válaszok. A válaszadó intézmények 57 százaléka köztulajdonú.

2016-ban az Eurostade adatai alapján, Magyarországon az átlagbérek nagymértékben emelkedtek, elsősorban az értékesítés és a fizikai munkakörök tekintetében. Ennek ellenére a munkaerőhiány tipikus okának a túl alacsony béreket tartják a megkérdezett vállalatok munkakörtől függetlenül. A köz- és a magánszféra közötti munkahelyválasztást szubjektív és objektív tényezők is befolyásolják, amelyek közé sorolható a magánszférában megjelenő magasabb jövedelem, a magasabb kockázat vállalási hajlandóság vagy a vállalkozói gondolkodásmód. A közszféra melletti döntést befolyásolja az elbocsátások valószínűségének alacsonyabb mértéke, a szabályozottság és a munkavállalók magasabb hivatástudata. A közszférában kialakított munkakörök és az előmeneteli rendszer szabályozottsága következtében viszonylag magasabb az igény a felsőfokú képesítéssel rendelkező munkavállalók irányába. A felsőfokú szakemberhiány legfőbb oka az alacsony munkabér, emellett a szakképzett munkaerőhiány és a közszféra/versenytársak konkurenciája jelenik meg. Mint köztudott, vannak olyan hiányszakmák, ahol nagyon erős a verseny a vállalatok és a közintézmények között a fiatal, frissen végzett szakemberekért. A kutatás folyamán az értékesítéssel kapcsolatos munkakörcsoport vizsgálatával kapcsolatosan a válaszadók a béren kívül a munkaerőhiány további okai közé sorolták a munka- és magánélet összehangolásának problémáját.

Az adminisztratív munkakörcsoport tekintetében a munkaerőhiány további okai közé sorolható a versenytársak konkurenciája, a szakképzett munkaerő hiánya.

A munkaerőhiány a fizikai dolgozók munkakörcsoportjának területén nagyon magas, amely okai a külföldi elvándorlás, a rossz munkakörülmények, a csökkenő népesség hatására a munkaképes személyek alacsonyabb számú jelenléte a munkaerőpiacon, valamint a szakképzett munkaerő hiánya. Mint ismeretes a nemzetközi és hazai kutatási adatokból, hogy a munkaerő elvándorlás legnagyobb mértékben a fizikai dolgozók munkacsoportját és a szakmunkás munkaköröket érintette.

Legkisebb mértékben a közlekedési infrastruktúra hiánya és a gazdasági növekedés hatására alacsonyabb szinten lévő munkanélküliségi mutató befolyásolja a munkaerőhiány kialakulását.

A munkaerőhiány általános kiváltó okaira adott szabad szöveges válaszokból kiderül, hogy sok megkérdezett szerint a vállalatok belső szervezeti problémái okozzák a munkaerőhiányt, így például:

- belső konfliktusok
- teljesítménybérezés (közszférában kevésbé jellemző)
- teljesítménykényszer

- rossz munkaszervezés
- szervezeti struktúra hiányosságai
- előmeneteli rendszer hiánya
- szabályozatlan munkakörök
- menedzsment hiánya és szervezetlensége

A felsorolt problémák alapján érdemes végig gondolni a fenntartóknak az egyes intézmények menedzsment szervezetét, valamint a munkavállalókat akár anonim módon megkérdezni az adott intézményben lévő specifikumokról, mivel a munkavállalók rávilágíthatnak olyan szempontokra az álláshely nehezebb betölthetőségével, a magasabb fluktuációval, munkahelyi elégedettséggel kapcsolatosan, amelyekkel adott esetben az intézményvezetők egyébként nem számolnak, és amelyek esetlegesen különösebb anyagi ráfordítás nélkül is kedvező irányba tudná elmozdítani a munkavállalók elégedettségét, ezáltal könnyebben betölthetővé válhatnak egyes munkakörök.

A jelenlegi gyakorlatot elemezve megállapítható, hogy a vállalatok a munkatársak hosszú távú megtartása és motiválása érdekében a teljesítmény értékelési és prémium rendszerek (52,4%) alkalmazása mellett, a munkakörülmények javítására irányuló programokat (47,0%) és a rugalmas munkaidőt (43,8%) alkalmazzák. Az atipikus foglalkoztatási formák is megjelennek a megtartás eszközei között, amelyek tartalmazzák az osztott munkakörök alkalmazását, a részmunkaidős foglalkoztatást, és a távmunkát egyaránt, a rugalmas munkaidő mellett.

A munkavállalók megtartására tett lépések tekintetében leghatékonyabb módszer a teljesítményértékelés és prémiumrendszer, valamint a munkavégzési körülmények javítása, de rögtön utána a rugalmas munkaidő alkalmazása szerepel a hatékonysági listán, mely jól jelzi az igényeket és egybe is cseng a képzési hajlandóság tekintetében a Kisvárdán és térégében végzett megkérdezés eredményeivel. A hatékonysági lista tizedik helyén szerepel a speciális képzési program, mely azon kívül, hogy munkaerő megtartásban sem elhanyagolható, a meglévő munkaerő munkavégzési színvonalát, így a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek színvonal-emelkedéséhez is hozzájárul. Szintén ezen a hatékonysági listán 12. helyen az extra szabadságnapok szerepelnek, melyet a megkérdezett munkavállalók jelentős hányada igényelne is egy továbbképzés elvégzése esetén.⁵⁵

⁵⁵ Dr. Poór József: Szakemberhiány és munkaerőmegtartás a kulcsmunkakörökben, 2017. Kutatási Zárójelentés

A dolgozói kérdőívek alapján levonható következtetések

A dolgozói megkérdezések alapján szinte minden intézményben túlterheltségről számoltak be, de sok esetben a kapacitásbővítés gátja a költségvetési korlátozás is.

A tendencia aggodalomra ad okot: a szociális ellátórendszert a népesség elöregedése, valamint a hátrányos helyzetű lakosság hátramaradása (egyben a nem hátrányos helyzetű lakosság folyamatos elvándorlása) okán egyre többen veszik igénybe. Egyre több ellátott lesz az idősek, hajléktalanok, munkanélkülek csoportjaival, a családsegítő által rizikócsoporthként besorolt család között, az óvodákban, iskolákban egyre nő a sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, több figyelmet igénylő gyermekek, tanulók száma, a képzett munkaerő létszáma ugyanakkor nem nő, valamint a képzettséget szerzők között jóval magasabb az elvándorlás is.

Emellett a nyilvántartott álláskeresők között jelentős arányban a szakképzettséggel nem rendelkező, korábban fizikai foglalkoztatású férfiak találhatók, akikkel nem tölthetők fel a hiányzó munkakörök, csak néhány esetben (portás, közterület felügyelő, takarító, karbantartó). Ezen munkakörök betöltésének gyakran az intézmény forráshiánya szab gátat.

A legtöbb intézményből a fejlesztő típusú, hátrányos helyzetűekkel foglalkozó szakember hiányzik: gyógypedagógus, pszichológus, pedagógiai asszisztens, fejlesztőpedagógus, logopédus. Ezen munkaköröket a forráshiány mellett amiatt sem könnyű betölteni, mert a járásban nem található elegendő szakember. Tekintettel arra, hogy jellemzően ezen munkakörök magas képzettséget igényelnek, nem megoldható a jelenleg nyilvántartott álláskeresők átképzése, mivel legtöbbszörnek általános iskolai a legmagasabb végzettsége, egyetemi végzettség megszerzése nem reális elvárás irányukba. Így a szakemberhiány mellett munkahelyek hiányával is szembe kell nézni, mert ezen álláskeresők részére betanított pozíciókra lenne szükség. Rá kell azonban mutatni, hogy a több helyen hiányolt karbantartó, portás, takarító és közterület felügyelői pozíciók betölthetőek lennének az álláskeresőkkel.

A munkavállalók közül a pedagógusok rendszeresen kötelező továbbképzésekre járnak, de a többi munkakörben is kérdéses, mennyire motiválhatók a munkavállalók a képzések elvégzésére az amúgy is sokszor túlzó terhelés mellett. A kapacitásproblémák miatt a képzések idejére jutó helyettesítések miatt is problémába ütközhet a képzésszervezés. Nem mutatkozik meg olyan képzési témakör, melyre nagyobb létszámú jelentkező toborozható, a megjelölt képzési igények specifikusak, az egyes munkavállalók személyes érdeklődését tükrözik, így egy-egy képzésre sok esetben csak egy, néhányra maximum 2-3 fő lenne csoportosítható, de nagyobb részben a motiváció vagy az idő hiánya miatt nem preferált a képzés a kötelező továbbképzéseken túl. Mások azért kívánnak továbbképzéseken részt venni, mert számos hiányzó munkakör van az intézményben, melynek betöltésére nem számítanak, így

kényszerűségből a meglévő munkaerő-állomány lát el többletfeladatokat. Sok esetben viszont olyan segítő szakemberek hiányoznak, akiknek a munkája egy relatív rövidebb továbbképzéssel sem pótolható, hiszen ahhoz egyetemi végzettség szükséges (pszichológus, gyógypedagógus, gyermekorvos, fejlesztőpedagógus, könyvelő, informatikus). Szintén jellemző problémakör, hogy a hatalmas adminisztratív terhelés a szakmai munkától vonja el az időt, melyen szintén nem feltétlen a továbbképzés, hanem egyértelműen új munkaerő felvétele segítené.

A munkaerő felvételnek sok esetben a költségvetési korlát (nem írható ki új pozíció) mellett a meglévő nyitott pozíciók betöltésében a rendkívül alacsony bérek is gátat szabnak.

A kérdőívekből általánosan leszűrhető tapasztalat, hogy sok esetben azért látható, hogy a munkatársak többnyire be tudják tartani a munkaidőt, mert a nem égetően sürgős feladatokat elhalasztják, így azok folyamatosan torlódnak, a munkatársak túlterheltsége folyamatos, így a kiégés is fokozottabban fenyegeti őket.

Amennyiben a munkáltatók olyan képzést kívánnak megvalósítani, melyre nagy számban szeretnék a munkatársakat bevonni, a képzésnek mindenképpen helyben, munkaidő terhére kell megvalósulnia, hogy a lehető legkisebb terhelést jelentse a munkavállalóknak, és egyértelműen a kiégés elleni tréning a javasolt.

A gyermekekkel foglalkozó szakemberek túlnyomó többsége arról számolt be, hogy egyre növekvő számban vannak a speciális igényű, kiemelt figyelmet igénylő, SNI-s, BTMN-es, hátrányos helyzetű tanulók, így egyrészt több fejlesztő szakemberre lenne szükség (kiemelten előforduló hiányként jelenik meg a pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus), valamint az amúgy is leterhelt pedagógusok az integrált csoportban hatékonyabban, jobban tudnának dolgozni, ha több pedagógiai asszisztens segítené munkájukat.

Összességében elmondható, hogy sokszor ugyan világosan kirajzolódik a munkatársak túlterheltsége, kiégés közeli állapota, de mégsem a folyamatos túlórában jelennek meg ezek a problémák, az intézmények nagy részében a túlterheltség mellett is jellemző, hogy többnyire nem túlóráznak, sokkal inkább a nem határidős feladatok, adminisztrációs teendők feltorlódásában, az ellátás minőségének csökkenésében, a hosszú várólistákban, a gondozottakra jutó kevesebb időben és figyelemben.

Fentiek megoldása csak átfogó beavatkozással, kapacitásnöveléssel, az intézmények részére szükséges források biztosításával elérhető.